

-WÓJT GMINY KOZY-

K O Z Y

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY

TEKST STUDIUM

CZĘŚĆ I - UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY

załącznik nr 1
do Uchwały Nr XXX/205/13
Rady Gminy Kozy
z dnia 20 czerwca 2013r.

KOZY, CZERWIEC 2013 r.

OPRACOWANIE:

BIURO PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO SPÓŁKA Z O.O.
UL. WAPIENICKA 24A
43-382 BIELSKO - BIAŁA

ZESPÓŁ AUTORSKI:

mgr JAN KOHUT - członek Południowej Okręgowej Izby Urbanistów z/s w Katowicach (nr wpisu KT-231)
DANUTA ROMĄCZYK
EWA BABIŃSKA

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	4
CZĘŚĆ I - UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	
1. Uwarunkowania wynikające z położenia gminy w regionie oraz ustaleń ponadlokalnych dokumentów planistycznych i strategicznych	6
1.1. Ogólna charakterystyka gminy	6
1.1.1. Podstawowe dane statystyczne	6
1.1.2. Struktura funkcjonalno - przestrzenna	6
1.2. Uwarunkowania wynikające z położenia administracyjnego gminy	7
1.3. Uwarunkowania wynikające z polityki regionalnej, w tym zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych	7
1.3.1. Cele i kierunki polityki przestrzennej województwa	8
1.4. Uwarunkowania wynikające z wniosków organów i instytucji opiniujących studium	9
2. Uwarunkowania wynikające ze stanu środowiska i przyrody oraz wymogów ich ochrony	11
2.1. Budowa geologiczna	11
2.2. Surowce mineralne	12
2.3. Rzeźba terenu	12
2.4. Warunki glebowe	13
2.5. Warunki wodne	13
2.6. Warunki klimatyczne	14
2.7. Szata roślinna i świat zwierzęcy	16
2.8. Zasoby przyrodnicze i walory krajobrazowe oraz ich ochrona prawna	18
2.8.1. Obiekty i obszary przyrodnicze objęte ochroną	19
2.8.2. Obiekty przyrodnicze wskazane do objęcia ochroną prawną	19
2.8.3. Inne formy prawnej ochrony zasobów przyrodniczych	20
2.9. Obszary zagrożeń środowiska	21
3. Uwarunkowania dziedzictwa kulturowego i zabytków	24
3.1. Analiza rozwoju przestrzennego wsi (gminy) Kozy	24
3.2. Identyfikacja wcześniejszych zasobów kulturowych gminy	25
3.3. Określenie stref ochrony konserwatorskiej	25
3.4. Zabytki podlegające opiece i ochronie prawnej	26
3.4.1. Obiekty wpisane do rejestru zabytków województwa śląskiego	26
3.4.2. Pozostałe obiekty ujęte w ewidencji zabytków	27
3.5. Wnioski	32
4. Uwarunkowania wynikające z dotychczasowego przeznaczenia i zainwestowania terenu	33
4.1. Przeznaczenie terenu	33
4.2. Struktura użytkowania terenu	33
4.3. Stan prawny gruntów	34
4.4. Rodzaje i funkcje zabudowy	34
4.4.1. Zabudowa mieszkaniowa i zagrodowa	34
4.4.2. Zabudowa usługowa	35
4.4.3. Zabudowa rekreacyjna i turystyczna	36
4.5. Działalność gospodarcza na terenie gminy	36
5. Uwarunkowania społeczno - demograficzne	38
5.1. Dotychczasowe trendy rozwoju ludności, ruch naturalny, migracje	38
5.2. Charakterystyka struktury wieku ludności	39
5.3. Rozwój liczebny ludności	39
6. Stan systemów komunikacji	40
6.1. Komunikacja drogowa	40
6.2. Komunikacja kolejowa	42
6.3. Tereny zamknięte	43
6.4. Trasy i ścieżki rowerowe oraz szlaki turystyczne	43
7. Stan systemów infrastruktury technicznej	44
7.1. Zaopatrzenie w wodę	44
7.2. Gospodarka ściekowa	44
7.3. Zaopatrzenie w gaz i ciepło	44
7.4. Sieć energetyczna	45
7.5. Telekomunikacja	45
7.6. Rozwój sieci infrastruktury technicznej - tabela	45

WPROWADZENIE

Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z dnia 12.06.2012 r., poz. 647) zobowiązuje wójta i radę gminy do sporządzenia i uchwalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Prace nad „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kozy” podjęto w lutym 2012 r. w oparciu o uchwałę Nr XIV/86/2012 Rady Gminy Kozy z dnia 10 lutego 2012 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kozy.

Należy tu podkreślić, że dla gminy Kozy w granicach administracyjnych zostało sporządzone Studium - uchwalone przez Radę Gminy Kozy w czerwcu 1999 r. Niniejsze Studium jest aktualizacją (nową edycją) wymienionego studium przede wszystkim w zakresie struktury przestrzennej gminy, wskaźników zagospodarowania i użytkowania terenów oraz zasad ochrony środowiska i ochrony przyrody.

Celem Studium jest kompleksowe określenie długoterminowej polityki przestrzennej oraz stworzenie podstaw do działań, pozwalających na kształtowanie zagospodarowania gminy - przy zachowaniu zasad rozwoju zrównoważonego i utrzymania ładu przestrzennego.

Studium uwzględnia kierunki polityki przestrzennej państwa i regionu, przyjętych w „Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 ” (M.P. z dnia 27.04.2012 r., poz. 252) i w „Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego” (Dz. Urz. Woj. Śląskiego Nr 68 z 27.07.2004 r. z późn. zm.).

W opracowaniu uwzględniono specyficzne problemy lokalne, a w szczególności uwarunkowania wynikające z:

- dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu,
- występowania obiektów i terenów chronionych oraz przewidzianych do objęcia ochroną na podstawie przepisów odrębnych,
- stanu środowiska przyrodniczego, w tym stanu rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków,
- prawa własności gruntów,
- warunków i jakości życia mieszkańców,
- zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych,
- powiązań z obszarami sąsiadującymi,
- stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej,
- zagrożeń powodziowych i naturalnych zagrożeń geologicznych.

Studium, po uchwaleniu, stanowić będzie akt kierownictwa wewnętrznego, obowiązującego władze samorządowe gminy w ich działaniu.

Istotną funkcją Studium jest koordynacja ustaleń planów miejscowych, umożliwiającą integrację obszaru jako określonej całości. Ustalenia Studium służyć będą jako merytoryczna podstawa dla opracowań tych planów oraz innych dokumentów planistycznych.

Studium, przedstawiające perspektywy rozwoju przestrzennego gminy, może być wykorzystane dla jej promocji, stanowiąc zachętę dla potencjalnych inwestorów, którzy zechcą czynnie uczestniczyć w rozwoju gospodarczym gminy.

Dokumentacja Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kozy zawiera:

1) TEKST STUDIUM obejmujący:

- Część I - Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego gminy - załącznik nr 1
- Część II - Kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy - załącznik nr 2

2) RYSUNKI STUDIUM obejmujące:

Rysunek nr 1 - Kierunki zagospodarowania przestrzennego, mapa w skali 1 : 10000 - załącznik nr 3

Rysunek nr 2 - Uwarunkowania środowiskowe, przyrodnicze i dziedzictwa kulturowego, mapa w skali 1 : 10000 - załącznik nr 4

Rysunek nr 3 - Uwarunkowania wynikające z dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania, uzbrojenia i prawa własności - załącznik nr 5.

Tekst i rysunki Studium stanowią załączniki do uchwały Rady Gminy Kozy w sprawie uchwalenia studium.

Integralną częścią Studium, nie stanowiącą jednakże załącznika do uchwały, jest DOKUMENTACJA PRAC PLANISTYCZNYCH, która zawiera dokumentację czynności wymienionych w art. 11 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, które wykonano w trakcie sporządzania studium.

1. Uwarunkowania wynikające z położenia gminy w regionie oraz ustaleń ponadlokalnych dokumentów planistycznych i strategicznych

1.1. Ogólna charakterystyka gminy

1.1.1. Podstawowe dane statystyczne (2011 r.)

Wybrane dane statystyczne	Jednostka miary	Gmina Kozy	Powiat bielski
- powierzchnia	km ²	26,90	5,9% pow. powiatu
- liczba mieszkańców	tys. osób	12.160	7,7% ludn. powiatu
- gęstość zaludnienia	os/km ²	452	346
- stopień lesistości	% z pow. ogółem	38,5	27,6
- użytki rolne	% z pow. ogółem	37,2	49,5
- kobiety na 100 mężczyzn	K/100M	109	105
- ludność w wieku produkcyjnym	% ogółu ludności	68	67
- ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	os/100 os	55,0	55,9
- pracujący na 1000 ludności	prac./1000 M	128	b.d.
- bezrobotni zarejestrowani	% ludn. w wieku produk.	4,9	b.d.
- podmioty gospodarcze	jedn.REGON/10tys.M	1.114	b.d.

Źródło: www.stat.gov.pl.bdl/

1.1.2. Struktura funkcjonalno - przestrzenna

Podstawowy układ osadniczy gminy tworzą tereny trwałego zainwestowania ukształtowane wzdłuż ciągów komunikacyjnych drogowych i linii kolejowej Bielsko-Biała - Kalwaria Zebrzydowska - (Kraków). Znacząca część zabudowy (mieszkalna jednorodzinna i usługowo-produkcyjna) usytuowana jest na osi wschód - zachód, obustronnie wzdłuż drogi krajowej nr 52 relacji Bielsko-Biała - Głogoczów (Kraków). Z pozostałych zwartych obszarów zainwestowanych wymienić należy: zabudowę skupioną w obszarze wyznaczonym ulicami Przecznią, Kościelną, Nadbrzeżną, Sobieskiego i Kęcką, zabudowę usytuowaną na południu wzdłuż ulic Spacerowej, Południowej, Wapiennej, Beskidzkiej, Zdrojowej i Tęczowej. Pozostała zabudowa ekstensywna usytuowana jest w peryferyjnie położonych osiedlach (przysiółkach) - Kozy Małe, Krzemionki, Mała Kępa, Zagroda, Gaje, Flaki i inne.

Substancja mieszkaniowa w dobrym stanie technicznym i mieszanym charakterze - mieszkaniowo - usługowa, jednorodzinna i sporadycznie zagrodowa. Wykształcone historyczne centrum usługowe z licznymi zabytkami usytuowane jest w centralnej części gminy u zbiegu dwóch dawnych dróg powiatowych (ul. Kościelna, ul. Przecznia) z drogą krajową nr 52.

Inne obiekty usługowe i produkcyjne rozmieszczone są równomiernie wśród istniejącego zainwestowania:

- największym obiektem przemysłowym jest dawna Fabryka Szczotek i Pędzli (obecnie Zakład Materiałów Ściernych Klingspor) usytuowany na wschód od centrum gminy przy linii kolejowej Bielsko-Biała - Kalwaria Zebrzydowska - Kraków,
- znaczącym elementem zagospodarowania i użytkowania terenu są także inne większe zakłady produkcyjno - usługowe (Anga, Tyrex, Zakład Urządzeń Chłodniczych i Klimatyzacji).

Poza indywidualnymi gospodarstwami rolnymi, produkcję rolniczą prowadzi Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna „Zgoda” z siedzibą w Bielsku-Białej.

Gmina posiada pełne wyposażenie w sieci i urządzenia elektroenergetyczne i gazowe. Sieć wodociągowa obsługuje ponad 87% mieszkańców, systemem kanalizacji sanitarnej objętych jest ponad 25% mieszkańców. Na 100 km² powierzchni przypada 417 km sieci wodociągowej i 173 km sieci kanalizacyjnej (stan - 2010 r.). Na terenie gminy funkcjonuje zorganizowany system zbiórki odpadów z segregacją i odwozem na składowisko usytuowane poza gminą.

Walory przyrodniczo - krajobrazowe obszaru południowego gminy, przy jednoczesnym ograniczaniu jej funkcji rolniczej oraz lokalizacja na styku z dużym ośrodkiem miejskim w Bielsku-Białej - wszystkie te elementy stymulują obecny rozwój przestrzenny gminy.

1.2. Uwarunkowania wynikające z położenia administracyjnego gminy

- Gmina stanowiąca lokalny ośrodek rozwoju położona jest w południowej części województwa śląskiego, na wschodnim skraju powiatu bielskiego.
- Powiat bielski usytuowany w południowej części województwa śląskiego i graniczący z województwem małopolskim - obejmuje swym zasięgiem 10 gmin, w tym miasto Szczyrk, miasto-gminy: Czechowice-Dziedzice i Wilamowice oraz gminy: Bestwina, Buczkowice, Jasienica, Jaworze, Kozy, Porąbka i Wilkowice.
- Gmina Kozy graniczy:
 - od północy - z gminą Wilamowice,
 - od wschodu - z gminą Kęty (powiat oświęcimski, województwo małopolskie) i gminą Porąbka,
 - od południa - z gminą Czernichów należącą do powiatu żywieckiego i gminą Wilkowice,
 - od zachodu - z miastem Bielsko-Biała.Składa się formalnie z jednej wsi Kozy, podzielonej na historycznie ukształtowane dzielnice: Kozy Dolne, Kozy Górne i Kozy Małe.
- Ze względu na swoje położenie gmina znajduje się w zasięgu oddziaływania następujących ośrodków:
 - m. Bielsko-Biała, siedziby samorządowych władz powiatowych a wcześniej Urzędu Wojewódzkiego. Zakres oddziaływania tego miasta dotyczy sfery usługowej (w tym kultura, szkolnictwo średnie i wyższe), produkcyjnej (rynek pracy), infrastruktury technicznej, komunikacji drogowej i kolejowej;
 - gm. Kęty w zakresie komunikacji drogowej i kolejowej, infrastruktury technicznej, sfery produkcyjnej (rynek pracy);
 - gm. Porąbka w zakresie komunikacji drogowej i infrastruktury technicznej;
 - gm. Wilamowice w zakresie komunikacji drogowej, infrastruktury technicznej, w tym m.in. odprowadzania i oczyszczania ścieków;
 - gm. Czernichów i gm. Wilkowice w zakresie komunikacji drogowej i urzędów turystyki;
 - m. Katowice (stolicy województwa) w zakresie usług wyższego rzędu (administracja rządowa, szkolnictwo wyższe, kultura wysoka).

1.3. Uwarunkowania wynikające z polityki regionalnej, w tym zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych

Kierunki polityki przestrzennej w skali regionu zostały określone w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego i w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego (2004 r.), w którym uwzględniono m.in. ustalenia Koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju.

Zgodnie z ustaleniami tych dokumentów, przekazanymi przez Zarząd Województwa Śląskiego (w postaci wypisu z Planu), w studium gminy Kozy winno się uwzględnić następujące cele i kierunki polityki przestrzennej województwa:

1.3.1. Cele i kierunki polityki przestrzennej województwa

I. Dynamizacja i restrukturyzacja przestrzeni województwa

Oczekiwanym rezultatem osiągania celu jest stworzenie przestrzennych warunków dla dynamizowania gospodarczego rozwoju województwa i podniesienia jego konkurencyjności oraz wspierania strukturalnie słabszych obszarów. Przyjęto, że oczekiwany rezultat będzie osiąganym poprzez działania podejmowane na następujących kierunkach polityki przestrzennej:

1. Wspieranie tworzenia warunków przestrzennych rozwoju przedsiębiorczości, innowacji gospodarczej i transferu technologii.
2. Rozwój i wspieranie restrukturyzacji wybranych dziedzin usług publicznych.
3. Przeciwdziałanie największym zagrożeniom i poprawa bezpieczeństwa publicznego.
4. Wykreowanie zintegrowanego regionalnego produktu turystycznego.
5. Rozwój infrastruktury technicznej i transportowej poprawiającej warunki inwestowania.
6. Rozwijanie potencjału wewnętrznego obszarów zagrożonych marginalizacją.

II. Wzmocnienie funkcji węzłów sieci osadniczej

Oczekiwanym rezultatem osiągania celu jest zahamowanie procesu suburbanizacji, zwiększenie atrakcyjności śląskich miast i aglomeracji oraz konkurencyjności Skonsolidowanego Obszaru Metropolitalnego w stosunku do innych metropolii w kraju i Europie. Przyjęto, że oczekiwany rezultat będzie osiąganym poprzez działania podejmowane na następujących kierunkach polityki przestrzennej:

1. Promowanie zwartych miast efektywnie wykorzystujących teren.
2. Kształtowanie struktur przestrzennych sprzyjających tworzeniu alternatywnych sposobów transportu w stosunku do samochodu i bardziej przyjaznych środowisku.
3. Wspieranie rozwoju funkcji metropolitalnych.
4. Rewitalizacja miejskich dzielnic.

III. Ochrona zasobów środowiska, wzmocnienie systemu obszarów chronionych i wielofunkcyjny rozwój terenów otwartych

Oczekiwanym rezultatem osiągania celu jest prawidłowe funkcjonowanie systemu ekologicznego województwa, przyczyniające się do poprawy warunków życia mieszkańców i wzrostu konkurencyjności województwa. Przyjęto, że oczekiwany rezultat będzie osiąganym poprzez działania podejmowane na następujących kierunkach polityki przestrzennej:

1. Ochrona zasobów środowiska.
2. Racjonalne użytkowanie terenów o wysokich walorach środowiska i dużej atrakcyjności dla rozwoju rekreacji i turystyki.
3. Przekształcenia terenów intensywnego rolnictwa.
4. Wzmocnienie ekonomicznej siły i żywotności strukturalnie słabych obszarów wiejskich.

IV. Rozwój ponadlokalnych systemów infrastruktury

Oczekiwanym rezultatem osiągania celu jest ukształtowane funkcjonalne systemy infrastruktury technicznej i transportowej, ograniczające zagrożenia dla środowiska i zdrowia ludzi, tym samym przyczyniające się do zmniejszenia ryzyka zanieczyszczenia środowiska i poprawy bezpieczeństwa warunków inwestowania, integracji województwa oraz wzrostu jego europejskiej konkurencyjności. Przyjęto, że oczekiwany rezultat będzie osiąganym poprzez działania podejmowane na następujących kierunkach polityki przestrzennej:

1. Wspieranie rozwoju infrastruktury komunikacyjnej oznaczeniu ponadregionalnymi regionalnym.
2. Promowanie rozwoju pasażerskiego transportu zbiorowego.
3. Promowanie rozwoju zintegrowanych systemów transportu kombinowanego.
4. Wspieranie rozwoju infrastruktury technicznej.

V. Stymulowanie innowacji w regionalnym systemie zarządzania przestrzenią

Oczekiwanym rezultatem osiągania celu jest ład przestrzenny i wysokie poczucie u mieszkańców województwa śląskiego związku z ich terytorium. Przyjęto, że oczekiwany rezultat będzie osiągnięty poprzez działania podejmowane na następujących kierunkach polityki przestrzennej:

1. Wykreowanie i rozwój obszarów metropolitalnych.
2. Promowanie innowacyjnych instrumentów zarządzania przestrzenią.

VI. Rozwój współpracy międzyregionalnej w zakresie planowania przestrzennego

Oczekiwanym rezultatem osiągania celu jest wyeliminowanie zbędnych problemów i konfliktów w zagospodarowaniu przestrzennym w obszarach przygranicznych i stykowych z innymi województwami oraz integracja województwa z przestrzenią europejską. Przyjęto, że oczekiwany rezultat będzie osiągnięty poprzez działania podejmowane na następujących kierunkach polityki przestrzennej:

1. Rozwijanie współpracy transgranicznej w obszarach stykowych.
2. Rozwijanie współpracy międzyregionalnej w obszarze makroregionu.
3. Rozwijanie współpracy ponadnarodowej.

1.3.2. W systemie osadniczym województwa śląskiego gmina Kozy stanowi ośrodek lokalny położony w obszarze zurbanizowanym związanym z Aglomeracją Bielską - w „strefie wzrastającej koncentracji potencjału gospodarczego, umacniania związków między ośrodkami” oraz rozwoju osadnictwa w korytarzach transportowych łączących Bielsko-Białą z Aglomeracją Górnośląską i Aglomeracją Krakowską.

1.3.3. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego ustala ponadto, że zadaniem służącym realizacji ponadlokalnego celu publicznego na terenie gminy Kozy będzie:
„budowa nowego odcinka drogi krajowej nr 52 Bielsko-Biała - (Kraków)”.

1.4. Uwarunkowania wynikające z wniosków organów i instytucji opiniujących studium

W odpowiedzi na zawiadomienie o przystąpieniu do sporządzania studium niektóre organy i instytucje przekazały informacje i wnioski, które należy uwzględnić w projekcie. Dotyczyły różnych zakresów uwarunkowań, z których wszystkie istotne zestawiono poniżej:

- w zakresie ochrony środowiska i przyrody należy uwzględnić w szczególności występowanie ustanowionych i projektowanych form ochrony przyrody, w tym m.in.:
 - Parku Krajobrazowego Beskidu Małego, specjalnego obszaru ochrony siedlisk Natura 2000 „Beskid Mały”,
 - projektowanych rezerwatów przyrody „Wąwóz Pisarzówki” i „Gaiki”,
 - ponadlokalnych i lokalnych korytarzy ekologicznych;
- w zakresie obszarów zagrożonych powodzią należy uwzględnić:
 - obszary szczególnego zagrożenia powodzią, wyznaczone na podstawie odpowiedniego opracowania sporządzonego dla zlewni rzeki Soły,
 - obszary zagrożone zalaniem wodami powodziowymi,
 - pasy ochronne wzdłuż cieków;
- w zakresie udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych należy uwzględnić:
 - granice udokumentowanego złoża piaskowca „Kozy”,

- ochronę Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 447 - „Zbiornik Warstw Godula” (Beskid Mały);
- w zakresie komunikacji drogowej należy uwzględnić:
 - istniejący przebieg drogi krajowej nr 52, klasy technicznej GP (głównej ruchu przyspieszonego),
 - pas terenu dla nowej trasy drogi krajowej nr 52 (klasy GP) tzw. Beskidzkiej Drogi Integracyjnej od węzła „Suchy Potok” w Bielsku-Białej do Głogoczowa (woj. małopolskie),
 - istniejący przebieg dróg powiatowych nr 4482S i nr 4485S, klasy technicznej L i Z (lokalnej i zbiorczej).

2. Uwarunkowania wynikające ze stanu środowiska i przyrody oraz wymogów ich ochrony

Gmina Kozy wg fizyczno-geograficznego podziału Polski położona jest w podprovincji „Zewnętrzne Karpaty Zachodnie”, na styku dwóch mezoregionów: Beskidu Małego należącego do makroregionu Beskidy Zachodnie i Pogórza Śląskiego (Cieszyńskiego) należącego do makroregionu Pogórze Zachodniobeskidzkie.

- część południowa - to fragment mezoregionu Beskid Mały ukształtowany w formie bloków górskich wznoszących się wyraźnym progiem denudacyjnym nad obszarem Pogórza.
- część środkowa i północna - garby i wysoczyzny o wysokości 330 - 440 m npm pokryte utworami zwietrzelinowymi należące do Pogórza Śląskiego opadające łagodnie w kierunku północnym (Kotlina Oświęcimska).

Najniżej położony punkt znajduje się w północnej części gminy (na granicy z gminą Wilamowice) 312 m npm, zaś najwyższy położony punkt znajduje się na południowej granicy gminy - góra Groniczek (Groniczki) - 833 m npm.

2.1. Budowa geologiczna

Pod względem tektonicznym gmina leży w obrębie dużej jednostki geologicznej tj. Zewnętrznych Karpat Fliszowych.

Starsze podłoże zbudowane jest głównie z serii fliszu karpackiego. W budowie geologicznej obszaru gminy biorą udział kredowe i trzeciorzędowe utwory fliszu karpackiego, czwartorzędowe utwory lessopodobne, zboczowe, deluwialne oraz czwartorzędowe utwory rzeczne (aluwia). Obszar o budowie płaszczowinowej ukształtowanej podczas orogenezy alpejskiej sfałdowany w postaci płaszczowin nasuniętych z południa na północ.

W miarę przesuwania się ku północy, wiek skał budujących płaszczowiny jest coraz starszy. Gmina w całości położona jest w obrębie płaszczowiny śląskiej. Skały fliszowe płaszczowiny śląskiej wykazują jednostajny upad w kierunku południowym, stąd bloki Beskidu Małego mają budowę monoklinalną. W obrębie płaszczowiny śląskiej wyróżnić można niższą płaszczowinę cieszyńską oraz wyższą płaszczowinę godulską:

- Płaszczowina cieszyńska buduje prawie całe Pogórze Śląskie znajdujące się w obrębie gminy. Miękkie, ciemnoszare i grubo łupiące się, tzw. dolne łupki cieszyńskie, łatwe do zaobserwowania w korytach potoków u podnóża gór, są najstarszymi skałami osadowymi Karpat fliszowych. Wśród zrównanych obszarów łupkowego podłoża sterczą tu niewysokie wzniesienia, zbudowane z odporniejszych wapieni cieszyńskich.
- Płaszczowina godulska pojawia się u podnóża Beskidu Małego w postaci warstwy skał: łupki wierzowskie oraz tzw. warstwy grodzkie i lgockie. Stanowią one najniższe ogniwo płaszczowiny i budują dwa najniższe progi na północnych stokach gór. Ponad nimi sięgają skały dolnych warstw godulskich: tzw. niższy oddział to gruboławicowe, gruboziarniste, wapniste piaskowce o szaroniebieskiej barwie na świeżym przełomie oraz drobno- i średnioziarniste zlepieńce, zaś wyższy oddział - to cienkoławicowe, drobnoziarniste zielonawe piaskowce glaukonitowe, przekładane zielonymi łupkami. Najwyższe szczyty - Gaiki, Groniczki i Hrobacza Łąka - budują średnioławicowe, średnio - i drobnoziarniste piaskowce godulskie, przekładane szarozielonymi łupkami, wchodzące w skład środkowych warstw godulskich.

Utwory starszego podłoża w procesie wietrzenia tworzą wietrzliny kamieniste zaglinione oraz wietrzliny spoiste. W dolnych partiach stoków oraz na zboczach dolin zalegają utwory zboczowe powstałe wskutek przemieszczania się materiału skalnego w dół stoku. Należą do nich rumosze łupków i piaskowców zaglinione gliną piaszczystą, gliną pylastą, gliną pylastą związłą bądź łem. Na powierzchniach płaskich występują warstwy mało spoistych glin pylastych oraz pyłów lessopodobnych łatwo wchłaniających wodę (przy jednoczesnym drastycznym obniżeniu swoich parametrów nośnych).

2.2. Surowce mineralne

Ze zróżnicowaną budową geologiczną wiązą się także surowce mineralne, w tym zwłaszcza surowce skalne:

- w południowej, górskiej części gminy, na północnym stoku Hrobaczej Łąki udokumentowano złoża piaskowców godulskich „Kozy” o zasobach bilansowych - 23.806.000 ton (stan 2010 r.). Złoże nie jest eksploatowane i ze względu na położenie w granicach Parku Krajobrazowego Beskidu Małego nie przewiduje się wznowienia eksploatacji,
- w środkowej części gminy eksploatowano wapienie dla potrzeb budownictwa. Obecnie (2012 r.) nie udokumentowano i nie prowadzi się eksploatacji złóż wapieni a także surowców ilastych ceramiki budowlanej,
- na terenie gminy nie udokumentowano złóż kopalin energetycznych.

2.3. Rzeźba terenu

Położenie na styku dwóch mezoregionów fizycznogeograficznych powoduje, że rzeźba terenu gminy jest bardzo urozmaicona. Teren generalnie opada z południa w kierunku północnym, a deniwelacje sięgają ok. 520 m.

Występują tu dwa typy krajobrazu:

- zajmujący część południową krajobraz gór średnich związany z wzniesieniami Beskidu Małego, określany także jako „krajobraz regła dolnego”,
- charakterystyczny dla części północnej lekko falisty krajobraz Pogórza z wzniesieniami ostańcowymi określany jako „krajobraz wyżynny na skałach krzemianowych”.

Najwyższym punktem gminy jest szczyt Groniczka (833 m npm) wznoszący się w bloku Beskidu Małego ograniczającego gminę od strony południowej. Od szczytu Groniczka odchodzą, w kierunku południowo-zachodnim odgałęzienia: Kopców (824 m), Gaików (816 m) i Czupła (654 m), a w kierunku północno-wschodnim Hrobaczej Łąki (828 m). Grzbiety te mają zaokrąglone i płaskie wierzchołki, a ich stoki o spadkach często przekraczających 30% rozcięte są dolinami potoków: Pisarzówka i jej dopływów oraz dopływami rzek Soły i Białej. Największą dolinę grupy Beskidu Małego tworzy rzeka Pisarzówka. W górnym odcinku jest to dolina o charakterze erozyjnym, na dalszym odcinku ma charakter akumulacyjny. Biegowi rzeki towarzyszy pas terasy zalewowej, ponad którą widoczny jest fragment terasy wyższej, a u wylotu z Beskidu stożek napływowy.

Krajobraz Pogórza nachylony łagodnie ku północy, w kierunku Kotliny Oświęcimskiej, charakteryzuje się generalnie niewielkim nachyleniem z występującymi garbami i wysoczyznami. Większe spadki (10 - 15%) występują lokalnie na stokach wysoczyzn i ostańców oraz w strefach przykrawędziowych. Obszary garbów i wysoczyzn pokryte utworami zwiertelinowymi (piaszczyste i piaszczysto - gliniaste lub ilaste) z fragmentami utworów lessopodobnych - powstałych na przedpolu lodowca. W dolinach osady aluwialne (w przewodzie piaszczysto-gliniaste, żwirowo-piaszczyste i gliniaste) - mady. Wyływające z Beskidu potoki usypały przed jego czołem stożki napływowe łączące się ze sobą i tworzące rzadko zachowany w Karpatach czynny akumulacyjny piedmont. Nad nim wznoszą się w paśmie środkowym gminy charakterystyczne wzgórza ostańcowe - o wysokości od 360 do 430 m npm.

Główne rysy rzeźby powstały w okresie zlodowaceń. Lodowiec w swoim maksymalnym zasięgu oparł się o próg denudacyjny Beskidów. Wycofując się pozostawił ślady działalności w postaci wzniesień i garbów z wyraźnymi zrównaniami wierzchołkowymi, poprzecinanych dolinami o przebiegu południkowym wypełnionymi utworami akumulacji wodnej, budujących Pogórze.

2.4. Warunki glebowe

W gminie występuje znaczne zróżnicowanie typologiczne, gatunkowe i rodzajowe gleb. Przestrzenna zmienność ich występowania uwarunkowana została urzeźbieniem terenu, właściwościami czynników glebotwórczych, warunkami klimatycznymi, stosunkami wodnymi oraz szatą roślinną.

Ogólnie gleby w gminie zalicza się do „gleb terenów górzystych i podgórskich”:

- na terenach płaskich i zboczach o ekspozycjach południowych - gleby brunatne wylugowane lub kwaśne wytworzone z glin, piasków lub pyłów ilastych,
- na całym obszarze - gleby bielcowe i pseudobielcowe wykształcone w postaci glin lekkich, średnich lub ciężkich,
- w dnach większych dolin - mady brunatne wytworzone z osadów aluwialnych.
- w nieckowatych i płaskodennych dolinkach bocznych i obniżeniach terenowych - gleby brunatne namyte wykształcone pod wpływem nadmiernego uwilgotnienia,
- na podłożu skał wapiennych - rędziny wytworzone na warstwie skał węglanowych, powstałe ze zwietrzliny skały wapiennej.

Na terenach pokrytych roślinnością leśną dominują gleby pseudobielcowe, a także bielcowe właściwe i brunatne bielcowane związane z wprowadzeniem monokultur świerkowych oraz fragmentarycznie brunatne kwaśne powstałe pod wpływem pierwotnych lasów liściastych.

Charakterystyka typów i gatunków gleb (w zależności od właściwości skały macierzystej):

- gleby pseudobielcowe, brunatne wylugowane i brunatne deluwialne wytworzone z lessów i utworów lessowatych wykształcone w postaci glin lekkich, średnich lub ciężkich, zalegających warstwą o miąższości 0,5 - 8,0 m na utworach fliszowych - najbardziej rozpowszechnione na terenie gminy - występują dużymi kompleksami w obrębie wierzchołków, szerokich wzgórz lub na łagodnych stokach Pogórza,
- gleby pseudobielcowe, brunatne właściwe i brunatne kwaśne wytworzone z glin powstałych ze zwietrzzenia skał osadowych o spoiwie niewęglanowym, na piaskowcach i łupkach fliszowych - występują na stokach o średnich i wysokich spadkach w Beskidzie Małym,
- gleby aluwialne - mady brunatne o przewadze różnych frakcji od gliniasto-piaszczystej do pylasto-piaszczystej, wytworzone z dolinnych glin i żwirów - występują przede wszystkim w dolinie Pisarzówki,
- gleby pochodzenia hydrogenicznego (torfowe, mułowo - błotne i murszowe) i glejowe (wytworzone z lessu i pyłu ilastego w warunkach środowiska stale podmokłego) - w sąsiedztwie cieków i bezodpływowych spłaszczeń podstokowych gdzie odpływ wody jest utrudniony,
- rędziny wytworzone z wietrzzenia skał osadowych podłoża o spoiwie węglanowym - na wzgórzach w środkowej części gminy.

2.5. Warunki wodne

Obszar gminy należy w całości do prawostronnego dorzecza rzeki Wisły odwadnianego przez dopływy rzek Soły i Białej. Na terenie gminy znajdują się źródłowe odcinki rzeki Pisarzówki, która wraz z dopływami: Kozówka i Czerwonka odwadnia większość obszaru gminy i uchodzi do Soły na terenie gminy Wilamowice.

Wschodni i południowo - wschodni skraj gminy odwadniają odpowiednio potok Leśniówka i potok Ponikiewka, które także są lewobrzeżnymi dopływami Soły. Na zachodnim i południowo - zachodnim skraju gminy biorą początek potoki Niwka i Straconka, które wpływają do rzeki Białej na terenie Bielska-Białej. Dział wodny II rzędu między zlewniami rzek Białej i Soły przebiega z południa na północ przez zachodnią część obszaru gminy. W zlewni rzeki Białej położone jest ok. 370 ha terenów, co stanowi ok. 13,7% obszaru gminy.

Sieć rzeczna jest gęsta i dobrze rozwinięta, a jej układ i gęstość uzależnione są od rzeźby terenu. Cieki zasilane są powierzchniowo, głównie z opadów atmosferycznych i roztopów, w mniejszym stopniu z zasilania podziemnego, co powoduje częste wezbrania stanów wody. Naturalny bilans zlewni odznaczający się wysokimi sumami opadów i odpływu, w przybliżeniu zachowuje równowagę pomiędzy odpływem i stratami.

Obszar gminy należy do karpackiego regionu hydrogeologicznego, podregionu zewnętrznokarpackiego gdzie można wyróżnić dwa poziomy wód podziemnych:

- Wody kredowo - trzeciorzędowego poziomu wodonośnego związane z masami Beskidu Małego mają charakter szczelinowy lub szczelinowo-porowy. Występują w obrębie warstw piaskowców i łupków. Poziom wodonośny jest nieciągły o zmiennej głębokości. W dnach większych dolin i w obrębie starych stożków napływowych zalega na głębokości 2 - 5 m, na stokach i grzbietach może zalegać nawet na głębokości 20 m pod powierzchnią terenu. Znaczenie gospodarcze mają głównie wody występujące w strefie spękań piaskowców oraz rzadziej łupków, głównie w pobliżu stref uskokowych ułatwiających krążenie wód podziemnych. Wydajności w strefach zbudowanych z piaskowców mogą osiągać do 5m³/godz., w strefach z przewagą łupków z reguły nie przekraczają 1m³/godz.
W części południowej gminy (Beskid Mały) usytuowany jest fragment Głównego Zbiornika Wód Podziemnych o następujących parametrach:

Nr zbiornika	Nazwa zbiornika	Po- wierz- chnia (km ²)	Straty- grafia	Typ ośrodka	Zasoby dyspozycyjne		Średnia głębokość ujęcia (m)
					moduł zasobów (m ³ /(dkm ²))	zasoby (m ³ /s)	
zasoby Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP)							
K/2 Nr 447	Zbiornik Warstw Godula (Beskid Mały)	256,0 (Kozy 4,8)	kreda	szczelinowo - porowy	52,0	0,13	80

Jest to zbiornik kredowy szczelinowo-porowy, pod względem hydrochemicznym dominowały w nim wody wodorowęglanowo - siarczanowo - wapniowe. Na terenie gminy nie prowadzi się eksploatacji wód z tego zbiornika.

- Poziom wodonośny w utworach czwartorzędowych występuje w pokrywach zwietrzelinowych na stokach wzniesień i utworach aluwialnych w korytach rzek i potoków:
 - w utworach zwietrzelinowych na stokach na kontakcie utworów zwietrzelinowych z podłożem skalnym nie tworzy warstwy wodonośnej, występuje na różnych głębokościach 0,1 - 5,0 m ppt, zbiornik charakteryzuje się niewielką wydajnością podlegającą znacznym wahaniom, w zależności od przepuszczalności podłoża, ilości opadów i nachylenia stoków,
 - w utworach aluwialnych, w piaskach i żwirach częściowo zaglinionych teras i stożków napływowych pozostaje w stałym kontakcie hydraulicznym z wodą w ciekach, zwierciadło wody na głębokości 1 - 5 m ppt; podlega wahaniom w zależności od poziomu wody w rzece.

2.6. Warunki klimatyczne

Obszar położony pomiędzy rzędnymi 312 m npm (na północy) a 833 m npm (szczyt Grońniczka w Beskidzie Małym na południu), pod względem klimatycznym należy do dzielnicy podkarpackiej z mocno zróżnicowanym, piętrowym układem elementów klimatycznych. Występująca tu zmienność poszczególnych czynników klimatycznych zależy jest również od wysokości terenu nad poziom morza, ekspozycji i kształtu form terenowych.

Wg podziału M. Hessa w granicach gminy można wyróżnić 2 piętra klimatyczne:

Nazwa piętra	Średnia roczna temperatura powietrza	Wysokość w m.npm.	
		pasma górskie Beskidów	kotliny i doliny
Umiarkowanie chłodne	4 – 6 °C	od 980 do 670	od 950 do 500
Umiarkowanie ciepłe	6 – 8 °C	od 670 do 250	od 500 do 200

Przytoczone w tabeli liczby pokazują przeciętną wysokość granic pięter. W rzeczywistości, w różnych warunkach terenowych granice te podlegają dużym wahaniom. Na terenach skłónów górskich czynniki klimatyczne zmieniają się również w zależności od ekspozycji stoków i kształtu form terenowych - zbocza północne i wklęsłe są chłodniejsze, dłużej zalega na nich pokrywa

śnieżna, niżej schodzi granica upraw i lata termicznego. Z większością obszaru gminy związane są warunki klimatu umiarkowanie ciepłego.

Dla zobrazowania rzeczywistych parametrów klimatycznych dla gminy wykorzystano dane wieloletnie z najbliższej położonej stacji: Bielsko-Biała Aleksandrowice (398 m npm):

Element klimatu			Średnia wartość dla piętra klimatycznego	Dane z wielolecia ze stacji meteorologicznej Aleksandrowice
•	średnia temperatura roku:	-	6 - 8 ⁰ C	7,7 ⁰ C
•	suma roczna opadów:	-	800 - 1000 mm	995 mm
•	liczba dni z pokrywą śnieżną:	-	65 - 105 dni	75
•	długość okresu wegetacyjnego:	-	220 - 200 dni	218 dni
•	średnia prędkość wiatru:	-	2,2 - 2,5 m/sek	3,9 m/sek
•	przeważające kierunki wiatru:	-	pd - zach. i zach.	35,8%
•	liczba dni pogodnych:	-	55 - 60	35
•	liczba dni pochmurnych:	-	135 - 175	150
•	liczba dni z mgłą:	-	30 - 50	42
•	liczba dni bez przymrozków	-	170 - 154	173

Warunki klimatu lokalnego modyfikuje zróżnicowana ilość bezpośredniego promieniowania słonecznego padająca o różnych porach roku na stoki o różnym nachyleniu i ekspozycji, położenie w stosunku do przeważającego kierunku napływu wilgotnych mas powietrza, form terenowych oraz przeszkód na drogach spływu mas powietrza. Na kształtowanie się stosunków mezo- i mikroklimatycznych w gminie decydujący wpływ wywierają:

- przebieg głównych dolin rzecznych - w terenach pogórskich w ciągu roku przeważają wiatry wiejące zgodnie z równoleżnikowym przebiegiem jednostek morfologicznych, a więc z sektora zachodniego (68%) i wschodniego (25%), ze średnią prędkością 1,8 - 3,4 m/sek., w obszarach górskich kierunki i prędkość wiatru modyfikowana przez orografię i cyrkulację górsko - dolinną,
- ekspozycja stoków - z napływem wilgotnych mas powietrza z zachodu związane jest występowanie wyższego zachmurzenia na dowietrznych stokach głównych wzniesień i dużego zróżnicowania stosunków opadowych - wyższe opady (powyżej 1000 mm) na stokach i zamknięciach dolin o ekspozycjach zbliżonych do zachodniej,
- silnie urozmaicona rzeźba (zarówno ze względu na wysokość nad poziom morza jak i nachylenie oraz ekspozycję stoków), szczególnie w południowej części gminy - wpływa na znaczne zróżnicowanie warunków solarnych,
- występowanie form dolinnych - cechą charakterystyczną dolin jest występowanie inwersji termicznych i gromadzenie się chłodnego powietrza spływającego z wyższych partii górskich.

Obszar Pogórza charakteryzuje się bardzo korzystnymi warunkami mezoklimatycznymi. Dotyczy to stoków i grzbietów na wysokościach od 40 do 200 m nad dnami dolin. Są to obszary o łagodnych dobowych wahaniami temperatury i wilgotności powietrza oraz dobrej naturalnej wentylacji i warunkach aerosanitarnych.

Mezoklimat grzbietów, szczytów i stoków Beskidu Małego położonych na wysokościach ponad 300 m nad dnami dolin jest umiarkowanie korzystny. Cechują go dobre warunki aerosanitarnie i naturalna wentylacja, lecz stosunki termiczne i wilgotnościowe są zmienne w zależności od wysokości n.p.m. oraz ekspozycji stoków.

Niekorzystnym mezoklimatem odznaczają się dna lokalnych dolin. W ciągu dnia są to obszary silnie nagrzewane i przesuszane, nocą odwrotnie - wychłodzone i bardzo wilgotne. Wentylacja jest słaba a warunki aerosanitarnie bardzo niekorzystne.

W obszarach zabudowanych za podstawowe niekorzystne czynniki klimatyczne, można uznać:

- silne wiatry fenowe, zwłaszcza w okresie wczesnej wiosny i późnej jesieni, które mogą osiągnąć prędkość ponad 30 m/s,
- spóźnione przymrozki wiosenne oraz występowanie inwersji i mgieł w dolinach,
- obfite opady śniegu zimą oraz długotrwałe, nawalne letnie opady deszczu.

2.7. Szata roślinna i świat zwierzęcy

W podziale geobotanicznym Polski obszar gminy zalicza się do Krainy Karpat Zachodnich, Podkrainy Zachodniobeskidzkiej, Okręgu Beskidzkiego, Podokręgów Beskidu Małego i Pogórza Śląskiego.

Według przyrodniczo - leśnej regionalizacji Polski lasy na obszarze gminy położone są w obrębie następujących jednostek:

Kraina	Dzielnica	Mezoregion
obszar pogórski: V. Śląska	6 - Kędzierzyńsko - Rybnicka	6d - Pogórza Cieszyńskiego
obszar górski: VIII. Karpacka	1 - Beskidu Śląskiego i Małego	-

Szata roślinna

- W piętrze pogórza naturalnym zbiorowiskiem leśnym jest grąd właściwy (zespoły dębowo - grabowe) a w sąsiedztwie koryt rzecznych - olsy jesionowe (lasz łęgowe olchowo - jesionowe). Odpowiednikami łąkowym siedlisk leśnych są łąki świeże albo grądowe. Zbiorowiska nieleśne o największym zróżnicowaniu występują w sąsiedztwie cieków oraz na terenach podmokłych. Są one często bardzo bogate florystycznie i wartościowe pod względem przyrodniczym, co dotyczy zwłaszcza łąk związanych z siedliskami wilgotnymi, na których terenie spotyka się liczne rzadkie i chronione gatunki roślin wraz z bogatą fauną.
- W piętrze regla dolnego naturalnymi zbiorowiskami są: buczyna karpacka i bór jodłowo - świerkowy. Najlepiej zachowane fragmenty zbiorowisk leśnych w obrębie Beskidu Małego położone są w miejscach trudno dostępnych i cechują się dużym zwarcie, co umożliwia bytowanie i migracje wielu gatunkom fauny i flory.

Zbiorowiska leśne

Znaczna część obszaru gminy (około 38%) zajmują lasy, które w większości nie mają charakteru pierwotnego. Zachowane fragmenty o charakterze naturalnym charakteryzują się typowym dla danego zespołu leśnego składem gatunkowym. Cechują się one zgodnością z tak zwaną potencjalną roślinnością naturalną, czyli uwarunkowaną siedliskowo i będącą ostatnim stadium sukcesji.

Charakterystyka występujących na terenie gminy naturalnych lasów:

Lp.	Potencjalna roślinność naturalna	Tereny zgodne siedliskowo	Miejsce występowania
1	Żyzna buczyna karpacka (<i>Dentario glandulosae-Fagetum</i>)	fragmenty piętra regla dolnego Beskidu Małego	niewielkie powierzchnie w obrębie kompleksów leśnych na północnych stokach Gaików
2	Kwaśna buczyna górska (<i>Luzulo nemorosae - Fagetum</i>)	fragmenty regla dolnego Beskidu Małego	niewielkie powierzchnie w obrębie kompleksów leśnych porastających stoki Gaików i Groniczka
3	Jaworzyna górska z miesięcznicą trwałą (<i>Lunario-Aceretum</i>)	fragmenty regla dolnego Beskidu Małego	północne strome stoki Groniczka i Hrobaczej Łąki, doliny górnych odcinków potoków
4	Grąd subkontynentalny (<i>Tilio-Carpinetum</i>)	wzgórza Pogórza Śląskiego	rozproszone płaty zajmujące wąwozy i dolinki wciosowe
5	Łęg jesionowo olszowy (<i>Fraxino-Alnetum</i>)	doliny potoków w obrębie Pogórza Śląskiego	doliny Pisarzówki i Czerwonki
6	Podgórski łęg jesionowy (<i>Carici remotae- Fraxinetum</i>)	piętro Pogórza i Beskidu Małego wzdłuż szybko płynących potoków	wzdłuż potoków u podnóża Beskidu

Najlepiej zachowane fragmenty naturalnych zbiorowisk leśnych stanowią fragmenty żyznej buczyny karpackiej, kwaśnej buczyny górskiej i jaworzyny górskiej z miesięcznicą trwałą występujące w reglu dolnym na stokach Gaików, Groniczka i Hrobaczej Łąki:

- Żyzna buczyna karpacka** porasta najczęściej stokowe gleby brunatne do wysokości 1150 m n.p.m. Podstawowym naturalnym składnikiem drzewostanów jest buk (*Fagus sylvatica*) oraz

jodła (*Abies alba*). Jako domieszka występuje świerk pospolity (*Picea bies*). Warstwa runa z reguły bardzo bogata. Wśród wielu gatunków roślin dna lasu można spotkać gatunki charakterystyczne, którymi są: żywiec gruczołowaty (*Dentaria glandulosa*) i paprotnik Brauna (*Polystichum braunii*). W miejscach wilgotnych dużą rolę w obrębie żyznej buczyny karpackiej odgrywa czosnek niedźwiedzi (*Allium ursinum*).

- **Kwaśna buczyna górska** wykształca się na glebach kwaśnych zajmując rozległe, co najmniej kilkuhektarowe powierzchnie. Kwaśna buczyna górska jest zespołem uboższym florystycznie aniżeli żyzna buczyna karpacka. W drzewostanie oprócz dominującego buka obserwuje się wyższy udział świerka, a w runie szereg gatunków siedlisk ubogich i kwaśnych takich jak: kosmatka gajowa (*Luzula luzuloides*), kosmatka olbrzymia (*Luzula syhatica*), konwalijka dwulistna (*Maianthemum biforium*), narecznica szerokolistna (*Dryopteris dilatata*), zachyłka oszczepowata (*Phegopteris connectilis*), cienistka trójkątna (*Gymnocarpium dryopteris*), borówka czarna (*Vaccinium myrtillus*).
- **Jaworzyna górska** z miesięcznicą trwałą występuje na stromych, z reguły kamienistych stokach, zboczach dolin i żlebów oraz na dnach okresowo wysychających cieków lub wzdłuż potoków na odcinkach niezabagnionych i niezalewanych na dłuższej gdzie wykształcają się bezwapienne gleby brunatne lub silnie szkieletowe rankiery.

Ogólna powierzchnia lasów i gruntów leśnych na terenie gminy Kozy - wg danych ewidencyjnych na dzień: 31.12.2010 r. - 1053,7 ha, lasy publiczne stanowiły 994,7 ha, w tym: 985,2 ha - w administracji Lasów Państwowych (Nadleśnictwo Bielsko - Biała, Obręb Szczyrk). Od 1995 roku lasy Nadleśnictwa Bielsko wraz z lasami nadleśnictw Ustroń, Wisła i Węgierska Górka wchodziły w skład Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Lasy Beskidu Śląskiego”.

Lasy prywatne zajmują powierzchnię ok. 59,0 ha.

W lasach państwowych występują głównie zespoły buczyn karpackich i świerków, można również spotkać jodły, modrzewie, jawory, brzozy i leszczyny. Gatunkami głównymi w lasach nadleśnictwa są: Św - 47,5% i Bk - 21,5%. W mniejszym udziale występują Brz - 9,1%, So - 8,8%, Db - 4,7%, Md - 2,8% oraz domieszkowo Jd, Ol, Jw, Lp, Js, Dgl, Wzg i inne.

Dominujące typy siedliskowe lasu i związane z nimi gospodarcze typy drzewostanu to:

LMG - 49%, Md-Św-Bk;

BMG - 16%, Bk-Md-Św;

LMW - 13%, So-Db;

Lwyż - 10%, Db-Bk;

LG - 5%, Św-Bk;

LMwyż-4%, Db-Md-Bk.

Praktycznie cała powierzchnia leśna skupiona jest w południowej części gminy, na stokach Beskidu Małego w paśmie Czupła, Gaików, Kopców, Groniczka i Hrobaczej Łąki, głównie w postaci dużego, zwartej kompleksu leśnego o powierzchni powyżej 900 ha. Obecność dużych i zwartych kompleksów leśnych wskazuje na wysoką racjonalność i efektywność, z przyrodniczego i ekonomicznego punktu widzenia, gospodarki leśnej.

Zbiorowiska nieleśne

Wymienione zbiorowiska leśne zostały w wyniku wieloletniego rozwoju gospodarczego znacznie zmienione, co doprowadziło do wykształcenia charakterystycznych dla terenów zagospodarowanych i zainwestowanych sztucznych i wtórnych zbiorowisk nieleśnych:

- sztuczne zbiorowiska upraw polowych wraz z towarzyszącymi im specyficznymi zbiorowiskami chwastów,
- sztuczne zbiorowiska terenów zieleni urządzonej: ogrodów przydomowych, cmentarza, terenów sportowych, parków (w tym osobną grupę stanowią park pałacowy oraz zadrzewienia i grupy starych drzew towarzyszące dawnej zabudowie dworskiej), itp.,
- zbiorowiska roślinności ruderalnej towarzyszącej zabudowie, szlakom komunikacyjnym, urządzeniom infrastruktury i nieużytkom,
- półnaturalne zbiorowiska łąk wilgotnych i świeżych z fragmentami zbiorowisk szuwarowych na terenach podmokłych, pozostające w stałym użytkowaniu kośno - pastwiskowym,
- półnaturalne zbiorowiska trawiaste, które wytwarzają warstwę humusową,

- półnaturalne zbiorowiska trawiaste na rędzinach - ze względu na dużą zawartość wapnia w podłożu spotkać tu można rośliny wapieniolubne (kalcyfilne).

Do charakterystycznych zbiorowisk roślinnych gminy należą również kępy zakrzewień i zadrzewień śródpolnych, które są szczególnie istotne dla zachowania bioróżnorodności obszaru. Zadrzewienia i zakrzewienia, podobnie jak tereny leśne wpływają na równowagę ekologiczną, zatrzymują wodę i hamują erozję, są miejscem lęgowym wielu gatunków zwierząt: owadów, ssaków i ptaków, pełnią funkcje korytarzy ekologicznych oraz istotną rolę w krajobrazie gminy. Należy dążyć do zachowania istniejących śródpolnych zadrzewień i zakrzewień, a także do odbudowy niegdyś istniejących zbiorowisk (np. w dolinach cieków). Charakterystyczne oblicze nadają gminie również pola uprawne, towarzyszące nawet wysoko położonej zabudowie.

Świat zwierzęcy

Kompleksy leśne Beskidu Małego i tereny otwarte Pogórza są miejscem występowania wielu gatunków zwierząt. Z największych ssaków występują tu jeleni, dziki i sarna. W ostatnich latach napotkano także wilcze tropy. Do pospolitych zwierząt należą m.in.: jeż, zając, lis, kuna leśna, łasica, rzadziej borsuki. Z najmniejszych drapieżników występują ryjówki: górska i aksamitna oraz rzesorka rzecznica. Wśród gryzoni najczęściej spotykana jest wiewiórka. Gady reprezentowane są przez żmiję zygzakowatą, jaszczurkę żyworodną, jaszczurkę zwinkę, zaskrońca i padalca.

Spośród **chronionych gatunków owadów** stwierdzono obecność przedstawicieli: trzmieľa (Bombus), paź królowej (Papilio machaon), szlaczkonía szafrańca (Colias myrmidone), czerwończyka nieparka (Lycaena dispar), mieniaka struźnika (Apatura ilia), mieniaka tęczowca (Apatura iris), liszkarza mniejszego (Calosoma inquisitor), liszkarza tęcznika (Calosoma sycophanta), jelonka rogacza (Lucanus cervus), kozioroga dobosza (Cerambyx cerdo), nadobnicy alpejskiej (Rosalia alpina).

Na terenie gminy obserwowano występowanie następujących **kęgowców podlegających ochronie** prawnej, których obecność świadczy o wysokich walorach niektórych jej fragmentów:

- ryby: głowacz pręgowy (Cottus poecilopus),
- płazy: ropucha szara (Bufo bufo), ropucha zielona (Bufo viridis), traszka górska (Triturus alpestris), kumak górski (Bombina variegata), rzekotka drzewna (Hyla arborea), traszka zwyczajna (Triturus vulgaris), traszka górska (Triturus alpestris), żaba trawna (Rana temporaria), żaba wodna (Rana esculenta), żaba jeziorkowa (Rana lessonae),
- gady: jaszczurka zwinka (Lacerta agilis), jaszczurka żyworodna (Lacerta vivipara), padalec zwyczajny (Anguis fragilis), zaskrońca zwyczajny (Natrix natrix),
- ptaki: muchołówka białoszyja (Muscicapa albicollis), bocian czarny (Ciconia nigra), zimorodek (Alcedo atthis), płomykówka (Tyto alba),
- ssaki: nocek duży, podkowiec mały, ryś, wilk, wydra.

Według opracowań przyrodniczych do projektu Parku Krajobrazowego Beskidu Małego w Beskidzie Małym zinwentaryzowano dotąd 36 gatunków ssaków, 111 gatunków ptaków lęgowych, 5 gatunków gadów, 15 gatunków płazów i 42 gatunki ryb.

2.8. Zasoby przyrodnicze i walory krajobrazowe oraz ich ochrona prawna

Położenie terenu (przełściowy obszar pomiędzy górskim a wyżowym), bogata rzeźba terenu (porozcinane głębokimi wąwozami wzniesienia Beskidu Małego, których kulminacje wznoszą się nad szerokie wypłaszczenia dolnych odcinków dolin na Pogórzu), znajdują odzwierciedlenie w dużej różnorodności siedlisk, a tym samym w bogactwie szaty roślinnej. W różnych miejscach omawianego obszaru zachowały się fragmenty siedlisk zbliżonych do naturalnych, charakterystycznych dla terenów górskich i podgórskich. Ze względu na znaczne przekształcenie wymagają szczególnego potraktowania gdyż mogą odegrać istotną rolę w kształtowaniu

zasobów przyrodniczych i wpłynąć na zdolność środowiska do naturalnej i półnaturalnej samo-regulacji.

Na terenie gminy występują obiekty i obszary przyrodnicze objęte ochroną prawną i wskazane do takiej ochrony.

2.8.1. Obiekty i obszary przyrodnicze objęte ochroną

Park Krajobrazowy Beskidu Małego wraz z otuliną - utworzony Rozporządzeniem Nr 9/98 Wojewody Bielskiego z dnia 16.06.1998 r. (Dz. Urz. Woj. Bielskiego Nr 9 poz. 110). Południowa i południowo - zachodnia, nie zainwestowana część gminy (część górską zalesioną), wchodzi w skład Parku, pas terenu przylegający od strony północnej do jego granicy znajduje się na obszarze otuliny Parku. Park zajmuje w gminie powierzchnię 1050 ha, otulina - 165 ha.

Szczegółowe zasady ochrony, zagospodarowania i użytkowania określić ma plan ochrony. Do tego czasu obowiązują ogólne zasady i kierunki działania ustalone w rozporządzeniu powołującym park:

- ochrona dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego.
- ochrona środowiska i krajobrazu przed: zakłóceniami stosunków wodnych, degradacją gleb i szaty roślinnej, zanieczyszczeniami powietrza, zakłóceniami harmonii w krajobrazie.
- czynna ochrona środowiska poprzez: likwidację lub ograniczenie na terenie Parku działalności gospodarczej szkodliwej dla środowiska, prawidłową politykę przestrzenną, utrzymanie, odnawianie i wzbogacanie zasobów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych.
- prowadzenie gospodarki rolnej, leśnej i łowieckiej w sposób umożliwiający realizację celów przyjętych w rozporządzeniu.

Rozporządzenie nie różnicuje zapisów dla obszaru Parku i otuliny, wprowadza jedynie obowiązek uzyskiwania opinii Dyrektora Parku w sprawach zamierzeń inwestycyjnych w granicach Parku i otuliny - z wyłączeniem inwestycji mieszkalnych i inwentarskich na obszarach przeznaczonych pod zabudowę.

2.8.2. Obiekty przyrodnicze wskazane do objęcia ochroną prawną

Przeprowadzone waloryzacje przyrodnicze byłego woj. bielskiego (Waloryzacja szaty roślinnej i krajobrazu województwa bielskiego, część północna i południowa. Uniwersytet Śląski, Katowice 1994 r.), projektowana sieć obszarów Natura 2000 (Ministerstwo Środowiska) oraz inne opracowania specjalistyczne przyrodnicze wskazują potrzebę objęcia ochroną na terenie gminy szeregu obszarów i obiektów o szczególnych walorach. Są to:

1/ Pomniki przyrody:

Sporządzona dokumentacja ewidencyjna dla zabytkowego parku przypałacowego w centrum Kóz zidentyfikowała w nim kilka drzew o wymiarach pomnikowych (dęby, jesiony, lipy, kasztanowce, buki i jeden platan).

Wymienione drzewa zasługują na objęcie ich ochroną jako pomniki przyrody.

Dotyczy to zwłaszcza platanu, który ze względu na swoje unikatowe walory, został uznany za „Drzewo Roku 2012” w ogólnopolskim konkursie ogłoszonym przez jedną z organizacji ekologicznych.

2/ Rezerваты przyrody:

Lp.	Opis przedmiotu poddanego ochronie	Położenie obiektu poddanego ochronie
1	„ Gaiki ” - projektowany rezerwat o powierzchni 31,44 ha, w tym na terenie gminy Kozy - 15,33 ha. Najcenniejsze wartości przyrodnicze: - fragmenty naturalnej kwaśnej buczyny górskiej, żyznej buczyny karpackiej i jaworzyny górskiej z miesięcznicą trwałą, - występowanie chronionych gatunków roślin naczyniowych, - cenny ekotyp buka (drzewostany nasienne i nasienno gospodarcze).	W południowej zalesionej części gminy na granicy z Bielskiem-B., północny stok góry Gaiki w przedziale wysokości 470 - 780 m npm; na terenie Nadleśnictwa Bielsko, Obręb Szczyrk, Leśnictwo Lipnik - oddział leśny nr 19.
2	„ Dolina Pisarzówki ” - projektowany rezerwat leśny o powierzchni ok. 12,60 ha. Najcenniejsze wartości przyrodnicze: - dobrze zachowany rzadki zespół jaworzyny karpackiej z udziałem gatunków roślin naczyniowych podlegających ochronie prawnej.	W górnej części potoku Kozówka (dopływu Pisarzówki) w przedziale 455 - 640 m npm; na terenie Nadleśnictwa Bielsko, Obręb Szczyrk, Leśnictwo Lipnik. Obejmuje oddziały leśne 5c, g, i; 12a; 6k

3/ Stanowiska dokumentacyjne:

Lp.	Opis przedmiotu poddanego ochronie	Położenie obiektu poddanego ochronie
1	„ Kamieniołom Kozy ” - unikatowe odsłonięcie warstw lgockich i godulskich płaszczowiny śląskiej, a także stanowiska rzadkich zbiorowisk nieleśnych. Teren należy pozostawić naturalnej sukcesji.	W południowej części gminy, nieczynny kamieniołom piaskowca na stokach Hrobaczej Łąki.

4/ Obszar Natura 2000

zakwalifikowany do ochrony w ramach Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 jako specjalny obszar ochrony siedlisk. Jest to:

Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 PLH240023 „Beskid Mały” (akceptowany przez Komisję Europejską, jako obszar o znaczeniu wspólnotowym w grudniu 2008 r.) - występuje na terenie gminy Kozy w grupie górskiej Czupel - Gaiki - Groniczek - Hrobacza Łąka, na powierzchni ok. 686 ha. Na terenie obszaru Natura 2000 udokumentowano 14 siedlisk spośród siedlisk przyrodniczych wymienionych w załączniku I do Dyrektywy rady 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory. Są to m.in. żyzne buczyny (*Dentario glandulosae*-Fagenion, *Galio odorati*-Fagenion: kod 9130), kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagenion*: kod 9110), górskie bory świerkowe (*Piceion abietis* zbiorowiska górskie: kod 9410), górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (*Nardion* - płaty bogate florystycznie: kod 6230), niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*: kod 6510). Znajdują się tu ponadto gatunki wymienione w załączniku II do wspomnianej Dyrektywy (7 gatunków ssaków, 2 gatunki płazów i 2 gatunki roślin). Występuje tu szereg innych ważnych gatunków roślin i zwierząt. Docelowo zgodnie z dyrektywami unijnymi, wyznaczone w ramach sieci Natura 2000 tereny cenne przyrodniczo winny być poddane ochronie. Celem tworzenia sieci jest ochrona różnorodności biologicznej poprzez zachowanie siedlisk naturalnych oraz gatunków dzikiej flory i fauny, będących przedmiotem zainteresowania Wspólnot Europejskich, w stanie sprzyjającym ochronie w ich naturalnym zasięgu. Wyznaczenie obszaru Natura 2000 ma istotny wpływ na kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy.

2.8.3. Inne formy prawnej ochrony zasobów przyrodniczych

1/ Lasy ochronne:

Lasy o pow. ok. 985,2 ha stanowiące własność Skarbu Państwa w zarządzie Nadleśnictwa Bielsko - uznane za ochronne Zarządzeniem nr 139 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z 19.05.1995 r. (na podstawie ustawy o lasach) oraz objęte „Leśnym Kompleksem Promocyjnym „Lasy Beskidu Śląskiego” utworzonego Zarządzeniem Nr 30 Dy-

rektora Generalnego Lasów Państwowych w grudniu 1994 r. m.in. w celu szczególnej ochrony lasów i prowadzenia gospodarki leśnej na podstawach ekologicznych.

Lasom na terenie gminy przyznano następujące kategorie ochronności:

- lasy wodochronne - występujące u źródeł rzek i potoków, pełniące funkcje ochrony obszarów źródłiskowych,
- lasy wodochronne - występujące wzdłuż rzek i potoków pełniące funkcje przeciwpowodziowe i retencji wód,
- lasy uszkodzone na skutek działalności przemysłu - cały obszar.

2/ Strefy ochronne ujęć wody:

Na obszarze gminy strefami ochrony bezpośredniej objęto lokalne ujęcia wody pitnej, a także obiekty i urządzenia zaopatrzenia w wodę (hydrofornie, zbiorniki wyrównawcze, stacje uzdatniania), w tym m.in.:

- ujęcie wody Kozy Małe,
- ujęcie wody Wróblowice,
- hydrofornia i zbiorniki wyrównawcze przy ul. Wiarusa.

Część obszaru gminy została także objęta „zewnętrznymi i wewnętrznymi terenami strefy ochronnej pośredniej” ustanowionymi dla ujęć wody pitnej w korytach potoków Straconka i Niwka na terenie Bielska-Białej.

W ustanowionych strefach obowiązują zakazy, nakazy i ograniczenia w użytkowaniu określone w ustawie Prawo wodne.

3/ Chronione grunty rolne i leśne:

Ochrona przed przeznaczeniem na cele nierolnicze i nieleśne uregulowana jest ustawami o ochronie gruntów rolnych i leśnych oraz ustawą o lasach; szczególnej ochronie przed zainwestowaniem na terenie gminy podlegają:

- grunty rolne stanowiące użytki rolne III klas bonitacyjnych,
- wszystkie tereny sklasyfikowane jako lasy.

4/ Obszary ochronne zbiorników wód śródlądowych (podziemnych):

Na południowym skraju gminy ochronie podlegają, na podstawie ustawy Prawo wodne, wody podziemne należące do:

- Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) nr 447 - „Zbiornik Warstw Godula” (Beskid Mały) - wyznaczonego przez opracowania specjalistyczne w utworach kredowych Beskidu Małego - opisanego w punkcie „Warunki wodne”.

5/ Udokumentowane złoża kopalin - ujęte w Bilansie zasobów kopalin w Polsce - wymagające z mocy ustawy Prawo geologiczne i górnicze uwzględnienia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Na terenie gminy jest to udokumentowane złożo piaskowców godulskich „Kozy” o zasobach bilansowych 23.806.000 ton (wg stanu - 2010 r.). Złożo było eksploatowane w kamieniołomie na północnym stoku Hrobaczej Łąki. Eksploatacja została zaniechana na początku lat 90-tych XX wieku.

2.9. Obszary zagrożeń środowiska

Na terenie gminy występują zagrożenia środowiska powodowane czynnikami naturalnymi. Należy przez to rozumieć zagrożenia powodzią oraz zagrożenia powodowane przez osuwanie się mas ziemnych.

Zagrożenia powodzią na części obszaru położonego w zlewni rzeki Soły, zostały wyznaczone w oparciu o przepisy Prawa wodnego na podstawie opracowania Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie p.t. „Studium określające granice obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią dla terenów nieobwałowanych zlewni rzeki Soły” (2004 r.).

Na terenie gminy w granicach obszaru bezpośredniego (szczególnego) zagrożenia powodzią przez wodę stuletnią (Q1%) znalazły się doliny potoków Pisarzówka i Leśniówka.

W związku z tym, że dla części terenu gminy nie wyznaczono formalnie obszarów zagrożonych powodzią przez wodę stuletnią Q1%, w opracowaniu ekofizjograficznym sporządzonym dla potrzeb studium wyznaczono „obszary zagrożone zalaniem wodami powodziowymi” na pozostałych ciekach, w oparciu o dane hydrologiczne, analizę rzeźby terenu oraz informacje z obserwacji stanów powodziowych.

Zasięg tych obszarów mieści się w partiach górskich w głębokich dolinkach wciosowych, a w części pogórskiej w granicach terasy zalewowej potoków.

„Obszary szczególnego zagrożenia powodzią” i „obszary zagrożone zalaniem wodami powodziowymi” oznaczono na Rysunku nr 2 studium „Uwarunkowania środowiskowe, przyrodnicze i dziedzictwa kulturowego”.

Zagrożenia ruchami masowymi występują w postaci osuwisk i spełzowania głównie w południowym górskim obszarze gminy

Ukształtowanie tej części gminy predestynuje ten teren do występowania lokalnych procesów geodynamicznych i ruchów osuwiskowych. Również obecna w analizowanym terenie struktura geologiczna podłoża stwarza dogodne warunki do uaktywnienia się osuwisk. Nasiąknięta warstwa łupków staje się idealną gładzią wodonośną, po której zsuwać się mogą leżące nad nią warstwy bloków piaskowca i/lub utworów związanych z ich erozją (nakład gruntu erozyjnego w postaci glin z rumoszem piaskowcowym, piaskiem i glebą). Zsunienia takie tworzą formy osuwiskowe, takie jak języki, cyrki i in. Występowanie procesów osuwiskowych obserwuje się w szczególności w obrębie stoków górskich i dolin lokalnych potoków oraz suchych jarów, na zboczach o znacznym nachyleniu. W Państwowym Instytucie Geologicznym jest realizowany projekt System Ochrony Przeciwośuwiskowej (SOPO). Celem projektu jest rozpoznanie i udokumentowanie wszystkich osuwisk oraz terenów zagrożonych ruchami masowymi w Polsce. Wyniki Projektu są przedstawiane na mapach topograficznych w skali 1:10 000 i są pomocne w ocenie ryzyka osuwiskowego.

Na „Mapie osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi dla gminy Kozy w skali 1 : 10000”, sporządzonej w ramach tego projektu w kwietniu 2010 r., udokumentowano 28 osuwisk, w tym osuwiska aktywne ciągle, aktywne okresowo i nieaktywne oraz jeden teren zagrożony ruchami masowymi, który winno się traktować jako teren predysponowany do powstawania różnego typu osuwisk. Zdecydowana większość osuwisk powstała na zalesionych stromych stokach wszystkich wzniesień w strefie górskiej gminy (góry Czupeł, Gaiki, Kopce, Groniczek, Hrobacza Łąka).

Usytuowanie poszczególnych osuwisk o różnym stadium aktywności oraz terenów zagrożonych ruchami masowymi pokazano na Rysunku nr 2 studium.

Zestawienie osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi w poniższej tabeli.

Lp.	Numer ident. wg SOPO	Położenie	Charakterystyka osuwiska: a - aktywne ciągle b - aktywne okresowo c - nieaktywne
1	8942	Pogórze Śląskie	a -
2	8943	Beskid Mały	a -
3	8944	Beskid Mały	b -
4	8945	Beskid Mały	a - b - c -
5	8946	Beskid Mały	c -
6	8947	Beskid Mały	b - c -
7	8948	Beskid Mały	b - c -

Lp.	Numer ident. wg SOPO	Położenie	Charakterystyka osuwiska: a - aktywne ciągle b - aktywne okresowo c - nieaktywne
8	8949	Beskid Mały	c -
9	8950	Beskid Mały	b -
10	8951	Beskid Mały	c -
11	8952	Beskid Mały	b -
12	8953	Beskid Mały	c -
13	8954	Beskid Mały	a -
14	8955	Beskid Mały	a -
15	8956	Beskid Mały	a - b -
16	8957	Beskid Mały	c -
17	8958	Beskid Mały	c -
18	8961	Beskid Mały	a - c -
19	8962	Beskid Mały	c -
20	8963	Beskid Mały	c -
21	8965	Beskid Mały	a - c -
22	8966	Beskid Mały	c -
23	8968	Beskid Mały	b - c -
24	8969	Beskid Mały	a - c -
25	13212	Beskid Mały	b -
26	16009	Beskid Mały	a - b - c -
27	1652	Beskid Mały	tereny zagrożone ruchami masowymi
28	13213	Beskid Mały	b -
29	13267	Beskid Mały	b -

3. Uwarunkowania dziedzictwa kulturowego i zabytków

Na terenie gminy Kozy udokumentowano bogate zasoby dziedzictwa kulturowego i zabytków, które świadczą o rozwoju osadnictwa na przestrzeni kilkunastu wieków.

Wszechstronną charakterystykę stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz analizę rozwoju przestrzennego wsi (gminy) Kozy zamieszczono w opracowaniu „Gmina Kozy - Ochrona wartości kulturowych - uwarunkowania i kierunki” - autorstwa konserwatora zabytków Krystyny Zgrzebnińskiej, stanowiącym materiał analityczny do dotychczas obowiązującego Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kozy - uchwalonego w 1999r.

Główne tezy opracowania, ze względu na jego historyczno - konserwatorski charakter, pozostają nadal aktualne.

Opracowanie zawiera m.in.:

- analizę rozwoju przestrzennego wsi (gminy) Kozy,
- identyfikację ważniejszych zasobów kulturowych gminy,
- określenie stref ochrony konserwatorskiej.

Poniżej syntetyczne streszczenie wymienionych rozdziałów.

3.1. Analiza rozwoju przestrzennego wsi (gminy) Kozy

Wieś Kozy została prawdopodobnie założona w pierwszych latach XII w. na prawie niemieckim o czym świadczy regularność rozkładu łąnowo - leśnego zachowanego fragmentami do dziś w układzie wsi i rozkładzie pól.

Dzieło zorganizowanego osadnictwa przypuszczalnie rozpoczął zasadzca Zygfryd wzmiankowany w wykazie parafii dekanatu oświęcimskiego z 1326r.

Osią wsi był prosty odcinek drogi o orientacji północ-południe z odchyleniem na zachód przy której założono nawsie. Całość sprawia wrażenie podporządkowania kierunkowi przebiegu „starego traktu” z Czech do Krakowa, którym „szli Rzymianie”.

Pierwotnie wieś zajmowała środkową część obecnych Kóz Wielkich, na południe od starego średniowiecznego traktu i nie sięgała do traktu cesarskiego wybudowanego w XVIII w. Z początkiem XIV w. na południe od wsi zbudowano ufortyfikowany, kamienny zamek, później zburzony w XV w., którego istnienie potwierdzają m.in. wyniki penetracji archeologicznej, a położenie zadecydowało o kierunku rozwoju przestrzennego wsi na południe. W I-szej połowie XVI w. wieś (początkowo kilka chałup) posiada czytelnie wytyczone działki siedliskowe i łąny roli, z trzech stron otoczona była lasami.

W II-giej połowie XVI w. powstaje dwór Gierałtowskich, właścicieli wsi, którzy przyczyniają się do jej szybkiego rozwoju gospodarczego. W końcu XVII w. powstaje przy górnym folwarku i dworze (być może pierwotnie drewnianym) stodoła „pod Św. Florianem” w kształcie zamkniętego czworokąta z dziedzińcem pośrodku i bramą na osi zwieńczoną barokowym szczytem.

W latach 1776 - 1785 wybudowano nową arterie komunikacyjną zwaną „traktem cesarskim” (Wiedeń - Lwów), przecinającym Kozy w części południowej i przyczyniającym się do przeniesienia ciężaru zagospodarowania wsi w okolice górnego folwarku i dworu gdzie wytwarza się nowe centrum wsi, również za sprawą uruchomienia poczty dyliżansowej, której obiekty przebudowane przetrwały do dziś - obecny Dom Kultury oraz być może budynek Urzędu i Rady Gminy.

W XVIII w. rozpoczyna się także budowa i przebudowa dwóch folwarków. Większy z nich, w centrum wsi wzbogacony został o istniejące do dziś murowane obiekty. Drugi zlokalizowany na północ od wsi na tzw. folwarku dolnym (przy ul. Folwarcznej).

Największy rozkwit majątku Kozy przypada na przełom XVIII i XIX w. Wieś rozrasta się na północ - do folwarku i na południe - do zamku i dalej.

W 1845 r. odnotowano w Kozach 319 numerów domów. Do dworu należą zabudowania gospodarcze w centrum wsi, pałac, oficyny, 12 murowanych budynków mieszkalnych dla służby; zabudowania folwarku dolnego składające się z 4 dużych kompleksów, pozostałości starego zamku - baszta, 5 karczm. W okresie tym przebudowano barokowy pałac na klasycystyczny i otoczono go parkiem.

Poważne zmiany w przestrzeni wsi wprowadzili Czeczowie - dokonali zmian w przebiegu dróg i ustalili trasę linii kolejowej Bielsko - Kozy - Kęty - Kalwaria Zebrzydowska (1887r.) przecinającej gminę na tym samym kierunku co stary trakt i trakt cesarski. W jej sąsiedztwie powstały obiekty przemysłowe - tartak, kolejka linowa do kamieniołomu i stacja przeładunkowa dla wagonów kolejowych.

Przed I-wszą wojną światową wybudowano kościół parafialny do dziś stanowiący dominantę przestrzenną, budynek starej szkoły i inne obiekty lokalizowane przy dworcu kolejowym.

W okresie powojennym następuje wymiana obiektów kubaturowych, zmiana dotychczasowej tradycji budowlanej i zastąpienie jej nowymi formami. Obiekty realizowane po roku 1990 ocenia się bardziej pozytywnie jako lepiej zharmonizowane z otoczeniem.

3.2. Identyfikacja wcześniejszych zasobów kulturowych gminy

W opracowaniu, stwierdzono na podstawie przeprowadzonej analizy rozwoju przestrzennego, że na terenie gminy zachowane zostały:

- **krajobraz kulturowy ze średniowiecznym rozłogiem łąnowo - leśnym ról** (fragmenty Kóz Dolnych i Kóz Górnych) wyznaczony w terenie miedzami, drogami polnymi, kapliczkami, krzyżami, wpisany w naturalny krajobraz z ciekami wraz z towarzyszącą im zielenią, rozrzuconymi zagajnikami i zwartym kompleksem górskiego lasu;
- **główny układ komunikacyjny** o rodowodzie średniowiecznym i nowożytnym wraz z XIX-to wieczną linią kolejową;
- **układ drogowy wsi** oparty na adaptacji dróg polnych lub nowych drogach wpisanych w rozłóg pól, przyjmujących kierunek łąnów - stanowiący kontynuację wyznaczonego przed wiekami układu zagospodarowania terenu podyktowanego rozłogiem łąnowo - leśnym;
- **zespoły zabudowy pałacowo - parkowo - folwarcznej**;
- **enklawy zagrodowej zabudowy wiejskiej** (zabytkowej i tradycyjnej) występujące wzdłuż historycznych traktów i ulic;
- **pojedyncze obiekty o wartościach historycznych** (występujące często w towarzystwie współczesnej zabudowy);
- **centrum wsi ukształtowane w XVIII i XIX w.** (wraz z zespołem kościoła, szkoły, urzędu gminy, domu kultury, cmentarza - towarzyszące w/wymienionemu zespołowi pałacowo - parkowo - folwarcznemu);
- **stanowiska archeologiczne**, w tym pozostałości zamku

3.3. Określenie stref ochrony konserwatorskiej

W opracowaniu w wyniku analizy układu przestrzennego oraz zachowanej zabudowy wyodrębniono następujące strefy ochrony konserwatorskiej:

- I. Strefę ochrony konserwatorskiej A - tj. strefę pełnej (ściślej) ochrony konserwatorskiej, z bezwzględnym priorytetem wymogów konserwatorskich o rygorze zachowania wszystkich historycznych elementów, uznanych formalnie i nie uznanych formalnie za zabytki, elementów tradycyjnych a także współczesnych, wprowadzonych za zgodą wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Obejmuje obszar centralny gminy skupiający najbardziej interesujące elementy zagospodarowania powstałego w minionych wiekach, takie jak zespół pałacowo - parkowy, folwark górny z unikatową stodołą, zespół zajazdu dyliżansów, i mniej zabytkowy w tym zespole kościół, stanowiący jednak jedyną istotną dominantę przestrzenną całego obszaru gminy.

II. Strefę ochrony konserwatorskiej B - częściowej (pośredniej) ochrony konserwatorskiej, w której obowiązuje utrzymanie zasadniczych elementów rozplanowania, zabytkowej zabudowy oraz innych historycznych elementów zasobu kulturowego. Obowiązuje ponadto dostosowanie skali i charakteru nowej zabudowy i innych elementów zagospodarowania, do charakteru kulturowego strefy.

Dzieli się na kilka obszarów i obejmuje przede wszystkim tradycyjne ciągi zabudowy wsi ukształtowanej wzdłuż historycznych traktów i ulic (trakt cesarski - tj. ul. Bielska i Krakowska, ulice: Beskidzka, Kościelna, Młyńska, Dworcowa, Nadbrzeżna, Przecznia i in.).

III. Strefę ochrony krajobrazu K, w której dopuszcza się rozwój osadnictwa zagrodowego i jednorodzinnego z ochroną otwartego krajobrazu pól.

IV. Strefy ochrony i obserwacji archeologicznej W i OW tj. strefy badań i obserwacji archeologicznej.

Są to tereny potencjalnego lub stwierdzonego występowania znalezisk archeologicznych. W terenach tych obowiązuje wymóg prowadzenia wszystkich prac ziemnych pod nadzorem archeologicznym lub na warunkach określonych przez wojewódzkiego konserwatora zabytków.

3.4. Zabytki podlegające opiece i ochronie prawnej

Zestawienie zabytków podlegających opiece i ochronie prawnej zostało sporządzone na podstawie wykazów obiektów zabytkowych na terenie Kóz, objętych wojewódzką ewidencją zabytków, przekazanych w latach 2010 i 2012 przez Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. W oparciu o przekazane materiały Wójt Gminy Kozy sporządził gminną ewidencję zabytków akceptowaną przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w lutym 2013r.

Poniżej zestawiono obiekty zabytkowe ujęte w gminnej ewidencji z podziałem na obiekty wpisane do rejestru i pozostałe obiekty wymienione w ewidencji.

3.4.1. Obiekty wpisane do rejestru zabytków województwa śląskiego

Lp.	Nr na rysunku nr 2 studium	Obiekt	Rodzaj konstrukcji	Czas powstania	Uwagi
1	68	Pałac klasycystyczny, ul. Krakowska 5, 5a, 5b	murowany	XVIII w.	nr rejestru A - 161/76
2	66	Oficyna dworska, ul. Krakowska 3	murowany	k. XVIII w.	
3	69	Oficyna dworska, ul. Krakowska 7	murowany	k. XVIII w.	
4	63	Park krajobrazowy, ul. Krakowska 5 (przy pałacu)	•	XVIII w.	
5	70	Zabudowa folwarczna (obecnie Poczta), ul. Krakowska 7	murowany	XVIII w.	R/486/56
6	152	Stodoła „Pod Św. Florianem”, ul. Szkolna 3	murowany	XVII w.	nr rejestru A - 160/76
7	153	Zabudowa folwarczna (obecnie budynki usługowo - mieszkalne), ul. Szkolna 4, 6, 8, 10	murowany	k. XVIII w.	R/486/56
8	71 72	Dwór Grabowskich park dworski, ul. Krakowska 22	murowany	poł. XIX w.	nr rejestru A - 451/86

3.4.2. Pozostałe obiekty ujęte w ewidencji zabytków

A. Obiekty sakralne:

Lp.	Nr na rysunku nr 2 studium	Obiekt	Rodzaj konstrukcji	Czas powstania	Uwagi
1	53	Kościół p.w. śśw. Szymona i Judy, pl. Kochaja	murowany	ok. 1901 r.	
2	123	Plebania, ul. Parkowa 1	murowana	lata 20-te XX w.	
3	39	Kaplica kubaturowa Czeczów na cmentarzu, ul. Cmentarna	murowana	ok. 1880 r.	
4	41	Kostnica na cmentarzu, ul. Cmentarna	drewniana	4 ćw. XIX w.	
5	27	Kapliczka ul. Bielska 101	murowana	1924 r.	
6	73	Kapliczka kubaturowa ul. Krakowska 36	murowana	1847 r.	
7	158	Kapliczka ul. Wapienna 32a	murowana	k. XIX w.	
8	4/164	Figura św. Nepomucena ul. Zamkowa 2	kamienna	2 poł. XIX w.	wymieniona w ewidencji także przy ul. Beskidzkiej 25-29
9	57	Krzyż /Męka Pańska/ przy kościele ul. Kościelna / Parkowa	piaskowiec	1861 r.	
10	14	Krzyż ul. Beskidzka k. budynku nr 94	drewniany	XIX / XX w.	
11	133	Krzyż /Męka Pańska/ ul. Przecznia 24 / ul. Modrzewiowa	piaskowiec	1885 r.	
12	13/140	Krzyż /Męka Pańska/ ul. Beskidzka 92 naprzeciw wylotu ul. Słonecznej	kamienny	4 ćw. XIX w.	wymieniona w ewidencji także przy ul. Słonecznej 2
13	40	Krzyż fundacyjny /Męka Pańska/ na cmentarzu, ul. Cmentarna	kamienny	ok. 1880 r.	

B. Cmentarze:

Lp.	Nr na rysunku nr 2 studium	Obiekt	Rodzaj konstrukcji	Czas powstania	Uwagi
1	37	Cmentarz parafialny j komunalny ul. Cmentarna	•	poł. XIX i XX w.	
2	38	Cmentarz Świadków Jehowy ul. Cmentarna	•	1937 r.	

C. Budynki:

Lp.	Nr na rysunku nr 2 studium	Obiekt	Rodzaj konstrukcji	Czas powstania	Uwagi
1	1	Dom, ul. Bagrówka 20	drewniany	ok. 1920 r.	
2	2	Dom, ul. Beskidzka 2	murowany	1934 r.	
3	3	Dom, ul. Beskidzka 18	murowany	1920 r.	
4	5	Dom, ul. Beskidzka 36/38	murowany	ok. 1920 r.	
5	6	Dom, ul. Beskidzka 42	drewniany	1900/10 r.	
6	7	Dom, ul. Beskidzka 40	murowany	ok. 1910 r.	
7	8	Dom, ul. Beskidzka 49	drewniany	ok. 1920 r.	
8	9	Dom, ul. Beskidzka 50	murowany	ok. 1920 r.	
9	10	Dom, ul. Beskidzka 53	drewniany	ok. 1880 r.	

Lp.	Nr na rysunku nr 2 studium	Obiekt	Rodzaj konstrukcji	Czas powstania	Uwagi
10	11	Dom, ul. Beskidzka 66	murowany	1880 r.	
11	12	Dom, ul. Beskidzka 75	•	•	
12	15	Dom, ul. Beskidzka 114	murowany	ok. 1910 r.	
13	16	Dom, ul. Bielska 2/4	murowany	1860 r.	
14	17	Dom, ul. Bielska 5	murowany	1908 r.	
15	18	Dom, ul. Bielska 8	drewniany	1889 r.	
16	19	Dom, ul. Bielska 9	murowany	1921 r.	
17	20	Dom, ul. Bielska 17	murowany	ok. 1920 r.	
18	21	Dom, ul. Bielska 26	murowany	ok. 1930 r.	
19	22	Dom, ul. Bielska 48a,b	murowany	ok. 1930 r.	
20	23	Dom, ul. Bielska 56	murowany	1920/30 r.	
21	24	Dom, ul. Bielska 67	murowany	ok. 1920 r.	
22	25	Dom, ul. Bielska 89	murowany	ok. 1930 r.	
23	26	Dom, ul. Bielska 92	murowany	ok. 1930 r.	
24	28	Dom, ul. Bielska 118	murowany	ok. 1920 r.	
25	29	Dom, ul. Bielska 142	murowany	ok. 1900 r.	
26	30	Dom, ul. Bielska 144	murowany	•	
27	31	Dom, ul. Bielska 153	murowany	I.30-te XX w.	
28	33	Dom, ul. Bielska 161	murowany	1 ćw. XX w.	
29	34	Dom, ul. Bielska 180	murowany	1819 r.	
30	35	Dwór, ul. Bielska 186	murowany	poł. XIX w.	
31	36	Dom, ul. Chlubna 1	murowany	ok. 1910 r.	
32	42	Dom, ul. Dębowa 1	murowany	ok. 1930 r.	
33	43	Dom, ul. Dębowa 4	murowany	ok. 1920 r.	
34	44	Dom, ul. Dworcowa 5	murowany	ok. 1920 r.	
35	45	Dom, ul. Dworcowa 7	murowany	ok. 1920 r.	
36	46	Dom, ul. Dworcowa 10	murowany	ok. 1910 r.	
37	47	Dom, ul. Dworcowa 28	murowany	ok. 1900 r.	
38	48	Dworzec PKP, ul. Dworcowa 29	murowany	1884 r.	
39	49	Obiekt folwarczny, ul. Folwarczna 2	murowany	poł. XIX w.	
40	50	Obiekt folwarczny, ul. Folwarczna 4	murowany	poł. XIX w.	
41	51	Obiekt folwarczny (dobudowana cz.mieszk.), ul. Folwarczna 4	murowany	poł. XIX w.	
42	52	Dom, ul. Jasna 10	murowany	ok. 1920 r.	
43	55	Budynek szkolny, pl. K.Kochaja 1	murowany	I. 30-te XX w.	

Lp.	Nr na rysunku nr 2 studium	Obiekt	Rodzaj konstrukcji	Czas powstania	Uwagi
44	56	Dom, ul. Kolejowa 1b	murowany	ok. 1920 r.	
45	58	Dom, ul. Kościelna 5	murowany	ok. 1930 r.	
46	59	Dom, ul. Kościelna 7	murowany	ok. 1920 r.	
47	60	Dom, ul. Kościelna 11/13	mur. - drewniany	ok. 1920 r.	
48	61	Dom, ul. Kościelna 17	murowany	ok. 1900 r.	
49	62	Dom, ul. Kościelna 19	murowany	I. 30-te XX w.	
50	64	Dom, ul. Krakowska 1	murowany	1900 r.	
51	65	Dawna karczma (Dom Kultury), ul. Krakowska 2	murowany	1880/90 r.	
52	67	Dom (Urząd Gminy), ul. Krakowska 4	murowany	1880/90 r.	
53	74	Dom, ul. Krakowska 38	murowany	ok. 1930 r.	
54	75	Dom, ul. Krakowska 99	murowany	•	
55	76	Dom, ul. Kwiatowa 6	murowany	•	
56	77	Dom, ul. Listonoszy 8	murowany	ok. 1920/30 r.	
57	78	Dom, ul. Listonoszy 15	murowany	ok. 1880 r.	
58	79	Dom, ul. Ludowa 2	murowany	I. 60-te XIX w.	
59	80	Dom, ul. Ludowa 11	drewn. - zręb.	XIX / XX w.	
60	81	Dom, ul. Macierzanki 36	drewniany	ok. 1900 r.	
61	82	Dom, ul. Miodowa 4	drewniany	ok. 1860 r.	
62	83	Dom, ul. Młyńska 2	murowany	ok. 1930 r.	
63	84	Dom, ul. Młyńska 3	drewniany	ok. 1920 r.	
64	85	Dom, ul. Młyńska 5	murowany	ok. 1920 r.	
65	86	Dom, ul. Młyńska 7	murowany	ok. 1920 r.	
66	87	Młyn, ul. Młyńska 8	murowany	ok. 1930 r.	
67	88	Dom, ul. Młyńska 16	drewniany	ok. 1920 r.	
68	90	Dom, ul. Mostowa 1	murowany	ok. 1920/30 r.	
69	91	Dom, ul. Mostowa 3	murowany	ok. 1920/30 r.	
70	92	Dom, ul. Mostowa 18	murowany	ok. 1910 r.	
71	93	Dom, ul. Nadbrzeżna 6	murowany	ok. 1910 r.	
72	94	Dom, ul. Nadbrzeżna 7	murowany	ok. 1920 r.	
73	95	Dom, ul. Nadbrzeżna 13	drewniany	ok. 1930 r.	
74	96	Dom, ul. Nadbrzeżna 26	murowany	I. 90-te XIX w.	
75	97	Dom, ul. Nadbrzeżna 29	murowany	ok. 1920 r.	
76	98	Dom, ul. Nadbrzeżna 30	murowany	ok. 1910/20 r.	
77	99	Dom, ul. Nadbrzeżna 31	murowany	ok. 1910/20 r.	
78	100	Dom, ul. Nadbrzeżna 32	murowany	1910 r.	

Lp.	Nr na rysunku nr 2 studium	Obiekt	Rodzaj konstrukcji	Czas powstania	Uwagi
79	101	Dom, ul. Nadbrzeżna 35	murowany	ok. 1910/20 r.	
80	102	Dom, ul. Nadbrzeżna 38	murowany	ok. 1880 r.	
81	103	Dom, ul. Nadbrzeżna 42	drewniany	ok. 1920 r.	
82	104	Dom, ul. Nadbrzeżna 48 a,b	murowany	ok. 1920 r.	
83	105	Dom, ul. Nadbrzeżna 54	murowany	ok. 1920 r.	
84	106	Dom, ul. Nadbrzeżna 55	murowany	ok. 1920 r.	
85	107	Dom, ul. Nadbrzeżna 62	murowany	ok. 1870 r.	
86	108	Dom, ul. Nadbrzeżna 69	murowany	ok. 1920 r.	
87	109	Dom, ul. Nadbrzeżna 70	murowany	ok. 1920 r.	
88	110	Dom, ul. Nadbrzeżna 76	murowany	ok. 1880/90 r.	
89	111	Dom, ul. Nadbrzeżna 78	drewn. - zręb.	I.80-te XIX w.	
90	112	Dom, ul. Nadbrzeżna 89	drewn. - zręb.	1890 r.	
91	113	Dom, ul. Nadbrzeżna 98	murowany	I. 20-te XIX w.	
92	114	Dom, ul. Nadbrzeżna 102	murowany	1926 r.	
93	115	Dom, ul. Nadbrzeżna 124 b,c	murowany	ok. 1920 r.	
94	116	Dom, ul. Nadbrzeżna 130	drewn. - zręb.	ok. 1830 r.	
95	117	Dom, ul. Panienki 2	murowany	ok. 1930 r.	
96	118	Dom, ul. Panienki 15	drewniany	ok. 1920 r.	
97	119	Dom, ul. Panienki 23	murowany	ok. 1920 r.	
98	120	Dom, ul. Panienki 29	murowany	ok. 1920/30 r.	
99	121	Dawna stodoła, ul. Parkowa	murowana	•	
100	122	Dawna wozownia, ul. Parkowa	murowana	•	
101	124	Dom, ul. Południowa 3	murowany	ok. 1920 r.	
102	125	Dom, ul. Południowa 7b	murowany	ok. 1920 r.	
103	126	Dom, ul. Południowa 25	drewn. - zręb.	1884 r.	
104	127	Dom, ul. Południowa 36	murowany	ok. 1920 r.	
105	128	Dom, ul. Południowa 57	murowany	ok. 1920/30 r.	
106	129	Dom, ul. Południowa 105	drewn. - zręb.	•	
107	130	Dom, ul. Przecznia 14	murowany	ok. 1910/20 r.	
108	131	Dom, ul. Przecznia 15	murowany	I. 30-te XX w.	
109	132	Dom, ul. Przecznia 24	murowany	ok. 1920 r.	
110	134	Dom, ul. Przecznia 25	murowany	ok. 1935 r.	
111	135	Dom, ul. Przecznia 38	murowany	ok. 1920 r.	
112	136	Dom, ul. Przecznia 43	murowany	ok. 1920 r.	
113	137	Dom, ul. Rzeczna 9a (172)	murowany	ok. 1930 r.	

Lp.	Nr na rysunku nr 2 studium	Obiekt	Rodzaj konstrukcji	Czas powstania	Uwagi
114	138	Dom, ul. Rzeczna 27	murowany	ok. 1920 r.	
115	139	Dom, ul. Rzemieślnicza 1	drewniany	4 ćw. XIX w.	
116	141	Dom, ul. Sobieskiego 36	murowany	ok. 1920 r.	
117	142	Dom, ul. Sobieskiego 39	murowany	1910 r.	
118	143	Dom, ul. Sobieskiego 48	murowany	ok. 1920 r.	
119	144	Dom, ul. Spacerowa 4,6	murowany	2 ćw. XX w.	
120	145	Dom, ul. Spacerowa 5	murowany	I. 30-te XX w.	
121	146	Dom, ul. Spacerowa 8	murowany	1 ćw. XX w.	
122	147	Dom, ul. Spółdzielcza 1b	drewn. - zręb.	I. 70-te XIX w.	
123	148	Dom, ul. Spółdzielcza 6	murowany	ok. 1870 r.	
124	149	Dom, ul. Spółdzielcza 9	murowany	1910/20 r.	
125	150	Dom, ul. Stroma 23	drewn. - zręb.	4 ćw. XIX w.	
126	151	Stodoła, ul. Stroma 23	murow. - drewn.	ok. 1900 r.	
127	154	Dom, ul. Tęczowa 73	murowany	ok. 1920 r.	
128	155	Dom, ul. Tęczowa 78	murowany	ok. 1920 r.	
129	156	Dom, ul. Wapienna 18	murowany	ok. 1920 r.	
130	157	Dom, ul. Wapienna 24	drewniany	ok. 1920 r.	
131	159	Dom, ul. Wapienna 68a	murowany	ok. 1930 r.	
132	160	Dom, ul. Willowa 1	drewniany	1910 r.	
133	161	Dom, ul. Wiosenna 58	drewn. - murowany	1 ćw. XX w.	
134	162	Dom, ul. Witosa 6	murowany	ok. 1900 r.	
135	163	Dom, ul. Witosa 16	drewniany	1 ćw. XX w.	

D. Zabytki archeologiczne

Lp.	Nr Krajowej ewidencji stanowisk archeologicznych	Miejscowość	Nr stanowiska w miejscowości	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	Typ stanowiska	Chronologia
1	106491	Kozy	1	106-49	1	śląd osadnictwa	neolit
2	106492	Kozy	2	106-49	2	śląd osadnictwa	epoka kamienia
3	106493	Kozy	3	106-49	3	obozowisko	neolit / epoka brązu
4	106494	Kozy	4	106-49	4	śląd osadnictwa	neolit / epoka brązu
5	107493	Kozy	5	107-49	3	śląd osadnictwa/osada	średniowiecze
6	107494	Kozy	6	107-49	4	śląd osadnictwa	średniowiecze

Lp.	Nr Krajowej ewidencji stanowisk archeologicznych	Miejscowość	Nr stanowiska w miejscowości	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	Typ stanowiska	Chronologia
7	107495	Kozy	7	107-49	5	śląd osadnictwa	średniowiecze / okres nowożytny
8	107496	Kozy	8	107-49	6	osada	średniowiecze / okres nowożytny
9	107497	Kozy	9	107-49	7	śląd osadnictwa	średniowiecze / okres nowożytny
10	107498	Kozy	10	107-49	8	zamek	średniowiecze
11	107499	Kozy	11	107-49	9	śląd osadnictwa	średniowiecze
12	1074822	Kozy	12	107-48	22	obozowisko	epoka kamienia / neolit

3.5. Wnioski

Analiza zasobów dziedzictwa kulturowego i zabytków pozwala na określenie głównych uwarunkowań, które będą miały wpływ na zagospodarowanie przestrzenne gminy:

- gmina posiada duży zasób obiektów zabytkowych, wymagających ochrony i nadzoru konserwatorskiego, oznaczonych na rysunkach studium,
- obiekty szczególnie cenne, skoncentrowane w historycznym centrum wsi (gminy) ukształtowanym w XVIII i XIX r., wymagają objęcia strefami ścisłej ochrony konserwatorskiej,
- zachowały się niektóre układy przestrzenne usytuowane wzdłuż historycznych traktów i ulic (trakt cesarski, ulice Beskidzka, Kościelna, Młyńska, Cmentarna, Dworcowa, Nadbrzeżna, Przecznia i in.) wraz z zabytkowymi obiektami budowlanymi, które wymagają objęcia strefami pośredniej (częściowej) ochrony konserwatorskiej,
- strefami ochrony, określonymi indywidualnie, należy objąć stanowiska (zabytki) archeologiczne z ustaleniem rygoru ich ochrony,
- krajobraz kulturowy południowej części wsi (pasma zabudowy w dolinach potoków i prostopadle rozchodzące się łany pól uprawnych, których zamknięcie stanowią stoki i grzbiety gór) zachował tu fragmentami pierwotne cechy, jest jednak pod presją intensywniej zabudowy mieszkalnej i letniskowej,
- w południowej części wsi (gminy) został utworzony Park Krajobrazowy Beskidu Małego wraz z otuliną, którego jednym z zadań jest ochrona dziedzictwa kulturowego. Szczegółowe zasady ochrony krajobrazu kulturowego zostaną ustalone w „Planie ochrony” parku.

4. Uwarunkowania wynikające z dotychczasowego przeznaczenia i zainwestowania terenu

4.1. Przeznaczenie terenu

W gminie obowiązuje „Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Kozy” uchwalony uchwałą Nr XXXV/263/2006 Rady Gminy Kozy z dnia 29 czerwca 2006 r. Plan obejmuje obszar całej gminy w granicach administracyjnych i ustala następujące przeznaczenie terenów:

Przeznaczenie terenów	Powierzchnia	
	w ha	w %
uprawy polowe, ogrodnicze, zieleń otwarta o funkcjach ekologicznych i rolniczych	603,34	22,6
różne formy zabudowy mieszkaniowej niskiej	583,28	21,9
zabudowa usługowa	112,28	4,2
zabudowa produkcyjno - usługowa (tereny wytwórczości i nieuciążliwego przemysłu)	39,28	1,5
zieleń leśna, zadrzewienia, wody płynące	1.140,52	42,7
komunikacja kołowa i kolejowa	190,30	7,1
Ogółem	2.669,00	100,0

/Źródło: Urząd Gminy/

Wymienione rodzaje przeznaczeń terenów w obowiązującym planie miejscowym stanowią istotne uwarunkowania formalno - prawne do uwzględnienia w projekcie studium.

4.2. Struktura użytkowania terenu

Według danych statystycznych gmina zajmuje obszar 2.690 ha, z czego prawie 38% zajmują lasy i grunty leśne i ok. 37% użytki rolne. Resztę zajmują grunty pozostałe i nieużytki, w tym tereny zainwestowane.

Struktura użytkowania gruntów gminy na tle struktury powiatu bielskiego:

Jednostka administracyjna	Powierzchnia ogólna w ha	w tym w %					
		użytki rolne				lasy	pozostałe i nieużytki
		grunty orne	sady	łąki i pastwiska	ogółem		
POWIAT	45.723	34,0	1,7	13,8	49,5	28,3	22,2
gmina Kozy	2.690	26,0	2,6	8,5	37,1	37,8	25,1

/Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS/

Na tle powiatu gmina charakteryzuje się dużo wyższym poziomem lesistości, niższym udziałem użytków rolnych i wyższym odsetkiem gruntów pozostałych, na które składają się przede wszystkim grunty trwale zabudowane o pow. około 556 ha (82% gruntów pozostałych).

4.3. Stan prawny gruntów

Przeważającą formą własności w gminie jest własność prywatna - grunty osób fizycznych stanowią 55,3% ogółu gruntów.

Według ewidencji gruntów prowadzonej w Urzędzie Gminy Kozy, stan własności gruntów głównych grup rejestrowych wyglądał następująco (stan 2011 r.):

1/ grunty Skarbu Państwa	-	1.028 ha
(w tym w zarządzie Lasów Państwowych - 988 ha)		
2/ grunty mienia gminnego	-	119 ha
3/ grunty rolniczych spółdzielni produkcyjnych	-	36 ha
4/ grunty osób fizycznych	-	1.488 ha
5/ grunty kościołów i związków wyznaniowych	-	17 ha
6/ grunty inne	-	2ha
Razem pow. ewidencyjna		2.690 ha

Istniejące w gminie zasoby gruntów mienia komunalnego o powierzchni 119,5683 ha w części zabudowane (tereny i budynki użyteczności publicznej, drogi, itp.) mogą stanowić istotną ofertę dla potencjalnych inwestorów.

4.4. Rodzaje i funkcje zabudowy

Rodzaje i funkcje zabudowy opisano w rozdziale 1 tekstu studium w punkcie 1.1.2. „Struktura funkcjonalno - przestrzenna” oraz przedstawiono graficznie na rysunku nr 4 studium „Zagospodarowanie i użytkowanie terenu”.

4.4.1. Zabudowa mieszkaniowa i zagrodowa

Zabudowa mieszkaniowa to głównie budynki jednorodzinne indywidualnych właścicieli, zrealizowane na własnych działkach.

Kilkanaście lokali mieszkalnych, w tym m.in. mieszkań komunalnych, mieści się w budynkach wielorodzinnych usytuowanych w centrum gminy.

Zabudowa zagrodowa w średnim lub złym stanie technicznym zachowała się w osiedlach (przysiółkach) położonych na obrzeżach gminy.

Rozwój mieszkalnictwa na terenie gminy, który postępował głównie w zabudowie jednorodzinnej przedstawia poniższe zestawienie:

Zasoby mieszkaniowe w latach 1990 - 2010

Wyszczególnienie	Lata			Powiat bielski - wieś
	1990	2000	2010	2010 r.
ilość mieszkań	2.803	2.976	3.801	34.837
m ² pow. użytkowej w tys.	204,2	226,233	329,711	3.203,337
m ² pow. użytkowej na 1 osobę	20,1	20,6	27,3	28,1
m ² pow. użytkowej na 1 mieszkanie	72,8	76,0	86,7	91,9
ilość osób na 1 mieszkanie	3,63	3,69	3,18	3,27
ilość izb	10.594	11.492	15.895	152.651
ilość osób na 1 izbę	1,04	0,96	0,76	0,74
ilość mieszkań wyposażonych w:				
- wodociąg	b.d.	b.d.	3.687 (97,0%)	33.286 (95,5%)
- ustęp spłuk.	b.d.	b.d.	3.506 (92,2%)	31.731 (91,1%)
- łazienkę	b.d.	b.d.	3.525 (92,7%)	31.962 (91,7%)
- centralne ogrzewanie	b.d.	b.d.	3.283 (86,4%)	29.368 (84,3%)
- gaz z sieci	b.d.	b.d.	3.096 (81,4%)	24.272 (69,7%)

/Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS/

Z powyższych informacji wynika, że:

- Intensywny rozwój zasobów mieszkaniowych w gminie nastąpił w dziesięcioleciu 2000 - 2010 (dynamika wzrostu 128%).
- Poziom wyposażenia mieszkań w urządzenia infrastruktury technicznej jest w każdym przypadku wyższy od średnich dla części wiejskiej powiatu bielskiego.

4.4.2. Zabudowa usługowa

Poziom wyposażenia gminy w infrastrukturę społeczną zapewniającą odpowiednie warunki i jakość życia mieszkańcom, na tle warunków występujących w powiecie bielskim, przedstawiają wybrane wskaźniki z 2010 roku:

Wyszczególnienie	Jednostka miary	KOZY	Powiat bielski
Wychowanie przedszkolne			
- przedszkola	obiekt	3	51
- miejsca	msc	285	4.601
- dzieci w przedszkolach	osoba	257	4.640
- dzieci w wieku 3 - 6 lat ogółem	osoba	512	6.930
- dzieci w wieku 3 - 6 lat w przedszkolach	% dzieci	48,8	66,9
Szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne			
- szkoły podstawowe	obiekt	2	47
	oddział	28	467
	uczniowie	678	9.247
	uczniowie / 1 komputer	13,56	14,67
	wsp. skolaryzacji brutto w %	97,0	98,27
- gimnazja	obiekt	1	31
	oddział	15	215
	uczniowie	367	4.786
	uczniowie / 1 komputer	11,46	12,43
	wsp. skolaryzacji brutto w %	92,68	92,69
Szkolnictwo ogólnokształcące			
- licea ogólnokształcące	obiekt	1	7
	oddział	10	36
	uczniowie	298	964
	uczniowie / 1 komputer	6,08	12,85
Ochrona zdrowia i opieka społeczna			
- zakłady opieki zdrowotnej	obiekt	6	71
- korzystający z zakładów opieki zdrowotnej	osoby / 1 obiekt	2.016	2.228
- apteki	obiekt	4	44
- korzystający z aptek ogólnodostępnych	osoby / 1 obiekt	3.075	3.585
- beneficjenci pomocy społecznej	% ogółu ludności	5,7	b.d.
Kultura i sztuka			
- biblioteki i filie	obiekt	2	39
- czytelnicy bibliotek na 1000 ludności	osoba	119	193
- księgozbiór bibliotek	woluminy / 1000 ludności	2.677,9	4.169,2
- domy i ośrodki kultury	obiekt	1	12

Wyszczególnienie	Jednostka miary	KOZY	Powiat bielski
Kultura fizyczna, sport i rekreacja			
- kluby sportowe	szt.	1	b.d.
- stadiony	obiekt	1	b.d.
- boiska	obiekt	1	b.d.
- hale widowiskowo - sportowe	obiekt	1	b.d.
- place zabaw	obiekt	4	b.d.
Handel			
- supermarkety	obiekt	3	17
- domy handlowe	obiekt	3	•
- targowiska stałe	obiekt	1	6
Bezpieczeństwo publiczne, łączność, administracja			
- remizy OSP	obiekt	1	b.d.
- rewir policyjny	osoba	2	b.d.
- poczta	obiekt	1	b.d.
- urząd gminy	obiekt	1	10

/Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS/

Z powyższych informacji wynika, że:

- Stopień wyposażenia w podstawowe obiekty usługowe i usługi jest ogólnie wyższy od średnich powiatowych; dotyczy to zwłaszcza szkolnictwa i opieki zdrowotnej.
- Pozostałe wskaźniki usługowe utrzymują się co najmniej na średnich poziomach powiatowych.

4.4.3. Zabudowa rekreacyjna i turystyczna

Położenie części gminy w Beskidzie Małym oraz dobra komunikacja - korzystne połączenia drogą krajową i linią kolejową z miejscowościami Śląska i Krakowem decyduje o atrakcyjności tych terenów pod względem turystyczno-wypoczynkowym. Gmina posiada dobre warunki do rozwoju turystyki pieszej, rowerowej i motorowej oraz wypoczynku sobotnio - niedzielного. Kompleksy leśne na terenie parku krajobrazowego są atrakcyjne dla grzybiarzy i zbieraczy runa leśnego, a także dla miłośników polowań.

Na terenie gminy, zwłaszcza na stokach tutejszych gór występuje zabudowa letniskowa, której właścicielami są przede wszystkim mieszkańcy Bielska-Białej i innych miast województwa śląskiego. W chwili obecnej obserwuje się zainteresowanie tzw. zabudową mieszaną (mieszkalno - letniskową).

4.5. Działalność gospodarcza na terenie gminy

Głównymi kierunkami działalności gospodarczej w gminie jest działalność w przemyśle, budownictwie i usługach prowadzona przez małe i średnie przedsiębiorstwa. W większości są to jednoosobowe podmioty gospodarcze, zatrudniające od kilku do kilkunastu osób oraz tzw. „firmy rodzinne”.

- W 2011 r. w gminie zarejestrowanych w systemie Regon (wg PKD) było:
 - ogółem 1375 podmiotów gospodarczych, w tym:
 - 13 w sektorze publicznym (1%),
 - 1362 w sektorze prywatnym (99%).
- Średnio na 1000 mieszkańców przypadało 113 podmiotów gospodarczych.

- Wśród podmiotów prywatnych wyróżnia się:
 - 1222 osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą,
 - 40 spółek prawa handlowego,
 - 7 spółek prawa handlowego z udziałem kapitału zagranicznego,
 - 2 spółdzielnie,
 - 2 fundacje,
 - 17 stowarzyszeń i organizacji społecznych.
- Podmioty gospodarcze według rodzaju działalności:

Wyszczególnienie	Ogółem gmina	
	podmiot	%
- rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	22	1,6
- przemysł i budownictwo	473	34,4
- usługi	880	64,0
Ogółem	1.375	100,0

- Od początku lat 90-tych obserwuje się w gminie i powiecie bielskim wzrost znaczenia III sektora gospodarki tj. usług i gospodarki lokalnej i zmniejszający się udział sektora II tj. przemysłu i budownictwa.
O relatywnie wysokim udziale tego sektora w gminie decydują istniejące tu większe zakłady produkcyjne i produkcyjno - usługowe, m.in.:
 - Zakład Materiałów Ściernych „Klingspor”,
 - Zakład Urządzeń Chłodniczych i Klimatyzacji „Klimors”,
 - Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „Tyrex”,
 - „Anga” - Uszczelnienia Mechaniczne Spółka z o.o.,
 - Rzeźnia „Kapecki”.

5. Uwarunkowania społeczno - demograficzne

Analizy demograficzne są jednym z materiałów studialnych wykorzystywanych w planowaniu związanym z gospodarką przestrzenną. Mają na celu, na podstawie dotychczas zachodzących zjawisk społeczno-demograficznych, dostarczenie informacji dotyczących spodziewanej liczby i struktury ludności w przyszłości oraz zachodzących procesów demograficznych w gminie. Informacje te pozwolą na określenie polityki rozwoju przestrzennego gminy uwzględniającej m. in. zaspokojenie potrzeb i rozwiązanie problemów społeczności lokalnej.

5.1. Dotychczasowe trendy rozwoju ludności, ruch naturalny, migracje

Według danych GUS rozwój zaludnienia gminy, w wybranych latach, przedstawiał się następująco:

Rok	Ludność	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny	Przyrost rzeczywisty
1975	8.800	179	67	112	•
1990	10.164	173	79	94	•
2000	10.912	105	102	3	•
2001	11.010	91	106	-16	98
2002	11.113	105	84	21	103
2003	11.196	108	104	4	83
2004	11.315	127	103	24	119
2005	11.431	120	101	19	116
2006	11.550	109	92	17	119
2007	11.675	111	96	15	125
2008	11.844	137	96	41	169
2009	11.952	106	84	22	108
2010	12.095	155	120	35	143
2011	12.160	133	84	49	65

/Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS/

Liczba mieszkańców gminy na 31.12.2011 r. wynosiła 12.160 osób, średnia gęstość zaludnienia 452 os/km². Rozwój liczby mieszkańców w ostatnich 10-ciu latach ze znaczną tendencją wzrostową wynikającą zarówno z przyrostu naturalnego jak i salda migracji (dynamika wzrostu wyniosła 109,4%).

W stosunku do innych miejscowości powiatu bielskiego jest to jedna z większych ludnościowo gmin (6 miejsce na 10 jednostek), a jej mieszkańcy stanowią ok. 8% ogółu mieszkańców powiatu. Pod względem gęstości zaludnienia, ze względu na małą powierzchnię, jest ono wyższe od średniej dla powiatu i drugie wśród gmin wiejskich.

Analizując migracje w obrębie powiatu bielskiego można stwierdzić, że gmina Kozy w latach 2001 - 2011 posiadała wysokie dodatnie saldo migracji wewnętrznych. Jego duży wzrost wystąpił w latach 2004 - 2010, co może świadczyć także o atrakcyjności zamieszkania na terenie gminy.

5.2. Charakterystyka struktury wieku ludności

Zróznicowanie struktury wiekowej ludności gminy przedstawia się następująco (2010 rok):

Miejscowość statystyczna	Ludność					
	Ogółem	kobiet /100 mężczyzn	z liczby ogółem w % wieku			ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
			przedprodukcyjnym	produkcyjnym	poprodukcyjnym	
Gmina Kozy	12.160	108	19,3	64,5	16,2	55,0

Dla porównania - w roku 2000 struktura wiekowa ludności wyglądała następująco

	10.912	107	25,4	59,6	14,9	67,7
--	--------	-----	------	------	------	------

/Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS/

Porównanie powyższych danych wskazuje na niekorzystne, w roku 2010, obniżenie udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym i wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym. Korzystne jest z kolei obniżenie obciążenia ludności w wieku produkcyjnym grupą ludności w wieku nieprodukcyjnym. Wskaźnik feminizacji w obu analizowanych latach jest na wysokim poziomie.

5.3. Rozwój liczebny ludności

Według prognozy demograficznej sporządzonej przez GUS dla części wiejskiej powiatu bielskiego rozwój liczby ludności przedstawia się następująco:

rok	-	2011	2015	2020	2025	2030	2035
ludność	-	113.940	117.598	120.510	122.147	122974	123.198

Zgodnie z przytoczonymi danymi ludność na terenach wiejskich powiatu będzie systematycznie wzrastać (dynamika wzrostu wynosi 108,1%). Obserwując rozwój ludności na terenie gminy Kozy można przyjąć, że tak jak w całym powiecie, tendencja ta będzie także tu występować.

W oparciu o wymienione dane i określone tendencje, drogą przeliczeń i metodą graficzną, sporządzono szacunkową prognozę demograficzną dla gminy na lata 2015 - 2025.

Gmina Kozy - stan ludności

Stan istniejący		Prognoza na 2015 r.	Prognoza na 2020 r.	Prognoza na 2025 r.
2000 r.	2011 r.			
10.912	12.160	12.450 - 12.500	12.750 - 12.800	12.950 - 13.000

6. Stan systemów komunikacji

6.1. Komunikacja drogowa

Obszar gminy obsługuje system dróg publicznych kategorii krajowej, powiatowej i gminnej oraz sieć dróg wewnętrznych.

1/ Powiązania zewnętrzne zapewnia droga krajowa:

- droga DK nr 52 relacji Bielsko-Biała - Głogoczów (Kraków) - klasy GP,
- długość drogi w obrębie gminy - ok. 5,1 km.

2/ Powiązania zewnętrzne i wewnętrzne zapewniają drogi powiatowe (klasy Z i L) o następujących numerach i relacjach:

- 4482S Bielsko-Biała - Kozy - Kęty (klasy L) o długości 4,2 km w obrębie gminy,
- 4485S Bielsko-Biała - Wilamowice - Jawiszowice (klasy Z) o długości 1,1 km w obrębie gminy,
- 1403S Bielsko-Biała - Straconka - Międzybrodzie Bialskie (klasy Z) biegnąca wzdłuż południowo - wschodniej granicy gminy na styku z gminą Wilkowice.

3/ Powiązania lokalne w granicach gminy zapewniają drogi gminne (klasy L i D) o łącznej długości ok. 55,4 km, w tym 73 drogi posiadające status gminnych w rozumieniu ustawy z 21.03.1985 r. o drogach publicznych (patrz tabela):

Lp.	Kategoria drogi	Nazwa drogi / ulicy	Numer drogi	Długość (mb)
1	gminna	Agrestowa	616001 S	1.027,0
2	gminna	Akacyjowa	616002 S	278,0
3	gminna	Astrów	616003 S	231,0
4	gminna	Azaliowa	616004 S	337,0
5	gminna	Bagrówka	616005 S	603,0
6	gminna	Beskidzka	616006 S	2.004,0
7	gminna	Brzozowa	616007 S	1.534,0
8	gminna	Bukietowa	616008 S	401,0
9	gminna	Chabrowa	616009 S	346,0
10	gminna	Chmielowa	616010 S	1.113,0
11	gminna	Cisowa	616011 S	389,0
12	gminna	Cmentarna	616012 S	589,0
13	gminna	Czysta	616013 S	240,0
14	gminna	Dębowa	616014 S	751,0
15	gminna	Dolna	616015 S	1.164,0
16	gminna	Działy	616016 S	1.020,0
17	gminna	Gajowa	616017 S	852,0
18	gminna	Graniczna	616018 S	876,0
19	gminna	Jaworowa	616019 S	685,0
20	gminna	Jesionowa	616020 S	677,0
21	gminna	Jutrzenki	616021 S	470,0
22	gminna	Karpacka	616022 S	768,0

Lp.	Kategoria drogi	Nazwa drogi / ulicy	Numer drogi	Długość (mb)
23	gminna	Klonowa	616023 S	848,0
24	gminna	Kolejowa	616024 S	465,0
25	gminna	Kościelna	616025 S	400,0
26	gminna	Krańcowa	616026 S	1.890,0
27	gminna	Krzemionki	616027 S	289,0
28	gminna	Krzemowa	616028 S	840,0
29	gminna	Kwiatowa	616029 S	545,0
30	gminna	Lazurowa	616030 S	258,0
31	gminna	Liliowa	616031 S	430,0
32	gminna	Legiońska	616032 S	224,0
33	gminna	Lipowa	616033 S	312,0
34	gminna	Łukowa	616034 S	300,0
35	gminna	Majowa	616035 S	1.016,0
36	gminna	Miodowa	616 036 S	190,0
37	gminna	Młyńska	616037 S	612,0
38	gminna	Modrzewiowa	616038 S	1.155,0
39	gminna	Mostowa	616039 S	1.087,0
40	gminna	Nadbrzeżna	616040 S	2.480,0
41	gminna	Ogrodowa	616041 S	440,0
42	gminna	Panienki	616042 S	1.020,0
43	gminna	Podgórska	616043 S	1.810,0
44	gminna	Południowa	616044 S	1.365,0
45	gminna	Przecznia	616045 S	2.883,0
46	gminna	Przemysłowa	616046 S	947,0
47	gminna	Rzeczna	616047 S	648,0
48	gminna	Rzemieśnicza	616048 S	459,0
49	gminna	Sadowa	616049 S	865,0
50	gminna	Słoneczna	616050 S	587,0
51	gminna	Spacerowa	616051 S	1.090,0
52	gminna	Spółdzielcza	616052 S	996,0
53	gminna	Stokrotek	616053 S	108,0
54	gminna	Storczyków	616054 S	180,0
55	gminna	Szkolna	616055 S	434,0
56	gminna	Świerkowa	616056 S	296,0
57	gminna	Tęczowa	616057 S	1.500,0
58	gminna	Topolowa	616058 S	399,0
59	gminna	Tulipanów	616059 S	261,0

Lp.	Kategoria drogi	Nazwa drogi / ulicy	Numer drogi	Długość (mb)
60	gminna	Wapienna	616060 S	1.406,0
61	gminna	Wieżowa	616061 S	639,0
62	gminna	Wiosenna	616062 S	830,0
63	gminna	Wiśniowa	616063 S	191,0
64	gminna	Woskowa	616064 S	514,0
65	gminna	Wrzosowa	616065 S	493,0
66	gminna	Zagrodowa	616066 S	703,0
67	gminna	Zdrojowa	616067 S	790,0
68	gminna	Złota	616068 S	1.187,0
69	gminna	Dworcowa	616069 S	478,0
70	gminna	Winorośli	616070 S	247,0
71	gminna	Zamkowa	616071 S	126,0
72	gminna	Pod Grapą	616072 S	557,0
73	gminna	Rolnicza	616073 S	770,0

Poza wyżej wymienionymi drogami publicznymi na terenie gminy występuje sieć 123 dróg (ulic) wewnętrznych o długości ok. 35 km, z których część znajduje się w zarządzie Gminy.

4/ Główne problemy z zakresu komunikacji drogowej:

- niezadowalający stan techniczny niektórych dróg gminnych lub ich odcinków (ok. 6,0 km dróg gminnych posiada nawierzchnię tłuczniową i ok. 1,0 km nawierzchnie gruntową),
- słabe parametry techniczne dróg przebiegających przez tereny zabudowane (brak chodników w miejscach szczególnie niebezpiecznych),
- brak zatok autobusowych i wiat na przystankach,
- brak miejsc parkingowych przyobiektowych, miejsc postojowych w pasach drogowych i niewystarczająca ilość wydzielonych parkingów ogólnodostępnych,
- bardzo duży wzrost natężeń ruchu na drodze krajowej i niektórych powiatowych,
- wg pomiarów za rok 2010 średni dobowy ruch pojazdów silnikowych na odcinku drogi krajowej Bielsko-Biała - Kęty wynosił 17.127 pojazdów na dobę
(w tym: 87% samochodów osobowych
11% samochodów ciężarowych
1% autobusów).

Jest to najwyższy poziom ruchu rejestrowany na drodze krajowej nr 52 Bielsko-Biała - Głogoców.

6.2. Komunikacja kolejowa

Przez obszar gminy przebiega linia kolejowa I klasy nr 117 relacji Bielsko-Biała - Kalwaria Zebrzydowska / Lanckorona - (Kraków) ze stacją kolejową „Kozy” i przystankiem „Kozy - Zagroda”. Jest to linia jednotorowa, zelektryfikowana o długości ok. 4,3 km na terenie gminy. Aktualnie (2012 r.) ruch pociągów na tej linii jest znacznie ograniczony.

6.3. Tereny zamknięte

Tereny zamknięte w gminie dotyczą terenów związanych z obsługą linii kolejowej relacji Bielsko-Biała - Kalwaria Zebrzydowska/Lanckorona, (Kraków), opisanej w punkcie 6.2.

Wszelkie inwestycje planowane w sąsiedztwie tych terenów powinny być zabezpieczane przed uciążliwościami wynikającymi z ich sąsiedztwa.

Budynki i budowle powinny być sytuowane w odległości nie mniejszej niż 10 m od granicy obszaru kolejowego i co najmniej 20 m od osi skrajnego toru. Place składowe, dojazdy, parkingi muszą posiadać nawierzchnię twardą ze spadkiem w kierunku przeciwnym do terenów kolejowych.

Na przylegających do terenów kolejowych obszarach przemysłowych, magazynowych i składowych, nie może być prowadzona działalność związana z obrotem substancjami łatwopalnymi, wybuchowymi, żrącymi lub pyłącymi. Dopuszczalne jest na terenach lokalizowanie drzew, krzewów oraz elementów ochrony akustycznej.

Nowa zabudowa: mieszkaniowa, szpitale, domy opieki społecznej, obiekty sportowe oraz obiekty związane z wielogodzinnym pobytem dzieci młodzieży powinny być sytuowane w takich odległościach od terenów kolejowych, by zapewnić odpowiedni komfort akustyczny.

6.4. Trasy i ścieżki rowerowe oraz szlaki turystyczne

Gmina posiada dogodne warunki do uprawiania turystyki rowerowej i tradycyjnej turystyki pieszej po oznakowanych szlakach turystycznych.

Przez obszar gminy prowadzą:

- szlak żółty relacji: stacja kolejowa Kozy - centrum Kóz - przełęcz U Panienki - góra Hrobacza Łąka - Żarnówka Duża (gm. Czernichów);
- szlak czerwony tzw. mały szlak beskidzki relacji: Bielsko-Biała (Straconka) - góra Gaiki - przełęcz U Panienki - Hrobacza Łąka - rezerwat Zasolnica - Żarnówka Mała - góra Żar (gm. Czernichów) i dalej;
- szlak niebieski relacji: Żarnówka Mała (gm. Czernichów) - rezerwat Zasolnica - Bujakowska Góra - stoki Hrobaczey Łąki - dalej wspólnie ze szlakiem żółtym do stacji kolejowej Kozy;
- szlak czarny relacji: Bielsko-Biała (Lipnik) - stoki góry Groniczek - przełęcz U Panienki;
- szlak niebieski relacji: Bielsko-Biała (Lipnik) - góra Gaiki - dalej przełęcz Przegibek - góra Magurka (Wilkowicka) - góra Czupeł - Czernichów;
- szlak zielony relacji: Gaiki - Nowy Świat - Żarnówka Duża - Porąbka;
- szlak „Papieski” relacji: Kozy - kapliczka U Panienki - Kamieniołom „Kozy” - Hrobacza Łąka - przełęcz U Panienki - Groniczek - Gaiki - przełęcz Przegibek - Magurka - przełęcz Łyse - Straconka.

W obszarze gminy wyznaczono także trasę rowerową zrealizowaną w ramach europejskiego projektu transgranicznego „trasy rowerowe w powiecie bielskim”. Trasa powiązana z Pisarzowicami (gmina Wilamowice) i miastem Bielsko-Biała prowadzi ulicami: Krańcową, Sadową, Chmielową, Pod Grapą, Młyńską i Nadbrzezną.

Opisana wyżej sieć szlaków turystycznych i tras rowerowych uzupełniona o nowe urządzenia tego typu winna się przyczynić do rozwoju funkcji turystycznej gminy.

7. Stan systemów infrastruktury technicznej

7.1. Zaopatrzenie w wodę

Gmina znajduje się w obszarze zaopatrzenia w wodę z komunalnego wodociągu grupowego okręgu Bielska-Białej, administrowanego przez przedsiębiorstwo AQUA S.A. Wodociąg ten oparty jest o zasoby wodne rzeki Soły; rzeki Wapienicy i potoku Straconka - prawobrzeżnego dopływu rzeki Białej. System tworzą zespół urządzeń wodociagowych w Kobiernicach (gm. Porąbka); stacja wodociągowa „Wapienica”, stacja wodociągowa w Straconce oraz lokalne źródła wody w Mikuszowicach. Ujęcia i stacje wodociagowe pracują w jednym systemie wodociągu grupowego. Przez obszar gminy przebiegają rurociągi magistralne Ø1200 mm, Ø800 mm, Ø500 mm relacji Kobiernice - Bielsko-Biała. Gmina zaopatrywana jest w wodę z sieci rozdzielczej opartej na rurociągach przesyłowych Ø500 mm i Ø1200 mm. Na terenie gminy w rejonie ul. Panienki zlokalizowane są zbiorniki wyrównawcze 2 x 500 m³ wraz ze stacją hydroforową. Do sieci wodociągowej, której właścicielem jest AQUA S.A. w Bielsku-Białej podłączonych było w 2010 r. 2.543 budynki i korzystało z niej 10.641 osób (87% ogółu). Poza wymienionymi na terenie gminy istnieją lokalne ujęcia wody powierzchniowej na potoku Pisarzówka, które zaopatrują w wodę część mieszkańców Kóz Małych. Na terenach nie objętych zbiorowym systemem zaopatrzenia w wodę mieszkańcy zaopatrują się z własnych ujęć - źródeł i studni kopanych.

7.2. Gospodarka ściekowa

Końcem lat 90-tych XX wieku przystąpiono w gminie do budowy kanalizacji sanitarnej. Ścieki z terenu gminy kierowane są do oczyszczalni znajdującej się w gminie Wilamowice w miejscowości Pisarzowice wybudowanej i rozbudowanej w ramach realizacji wspólnego zadania inwestycyjnego obu gmin. Do sieci kanalizacyjnej w gminie Kozy podłączonych jest obecnie 1.105 budynków (2011 r.) co stanowi około 30%, w stosunku do całej zabudowy znajdującej się na terenie gminy.

Część mieszkańców nie objętych systemem kanalizacyjnym korzysta z przydomowych zbiorników bezodpływowych oraz w mniejszym stopniu z przydomowych oczyszczalni ścieków. Pozostali mieszkańcy odprowadzają ścieki w sposób niekontrolowany do ziemi i wód płynących.

7.3. Zaopatrzenie w gaz i ciepło

Obszar gminy Kozy pozostaje w oddziaływaniu magistrali gazowych o średnicy Ø400 mm i Ø150 mm wyprowadzonych z głównej rozdzielni gazu w Oświęcimiu w kierunku Bielska-Białej i Kęt. W oparciu o w/w gazociągi poprzez stacje redukcyjno - pomiarowe usytuowane w gminach Bielsko-Biała, Porąbka i Wilamowice obszar gminy zaopatrywany jest w gaz ziemny za pośrednictwem sieci rozdzielczej będącej w eksploatacji Rozdzielni Gazu w Kętach i Rozdzielni Gazu w Bielsku-Białej. Pobór gazu przez odbiorców komunalnych i przemysłowych następuje z sieci gazociągów średnioprężnych poprzez zastosowanie indywidualnych reduktorów przydomowych. W ostatnim dwudziestoleciu dokonano na terenie gminy znacznych inwestycji w dziedzinie systemów gazowniczych co przyczyniło się do zgazyfikowania praktycznie całego obszaru gminy. Obecnie (2010 r.) z sieci gazowej korzysta 82,2% ludności.

Gmina Kozy nie posiada zewnętrznych źródeł zaopatrzenia w ciepło odbiorców komunalnych i przedsiębiorstw. Budynki korzystają z indywidualnych źródeł ciepła najczęściej kotłowni węglowych, gazowych, kominków, pieców na drewno i innych.

7.4. Sieć energetyczna

Energia elektryczna dostarczana jest na teren gminy do wszystkich użytkowników siecią elektroenergetyczną średniego i niskiego napięcia zarządzaną przez TAURON Dystrybucja S.A. - Rejony Dystrybucji w Bielsku-Białej i Kętach. Źródłem zasilania są stacje elektroenergetyczne WN/SN - GPZ Metalowe i GPZ Mikuszowice w Bielsku-Białej oraz GPZ Soła w Porąbce.

Przez teren gminy prowadzone są dwie tranzytowe linie wysokiego napięcia: dwutorowa linia 220 kV Komorowice - Bujaków (gm. Porąbka), przebiegająca w części północno - zachodniej i południowo - wschodniej oraz jednotorowa linia 110 kV Komorowice - GPZ Soła przebiegająca na kierunku zachód - wschód. Zasilanie odbiorców na terenie gminy Kozy odbywa się z linii średniego napięcia 15 kV za pośrednictwem stacji transformatorowych słupowych i wewnątrzowych 15/0,4 kV oraz linii niskiego napięcia. Zastosowane rozwiązania techniczne (moc transformatorów, rezerwy mocy) pozwalają na sukcesywną rozbudowę sieci i przyłączanie nowych odbiorców i nie stwarzają ograniczeń w rozwoju gminy. W związku ze wzrostem zużycia energii w gospodarstwach domowych, warunkiem koniecznym staje się modernizacja istniejącej sieci napowietrznej obejmująca min. wymianę starych i zniszczonych słupów, wymianę przewodów o niedostatecznym przekroju.

7.5. Telekomunikacja

Na terenie gminy istnieje infrastruktura telekomunikacyjna Telekomunikacji Polskiej S.A. i innych operatorów, zapewniająca pełny dostęp do usług telefonii stacjonarnej i Internetu. Dobrze rozwiniętą infrastrukturę posiadają również operatorzy cyfrowej telefonii komórkowej.

Stacje bazowe telefonii cyfrowej w gminie

Lp.	System	Położenie
1	GSM 900	Kozy, ul. Krakowska 51
2	GSM 1800 GSM 1800 E-GSM 900	Kozy, ul. Bielska 15
3	GSM M 900 UMT S 900 LTE 1800	Kozy, ul. Dworcowa 22
4	GSM 900 UMT S 2100	Kozy, ul. Krańcowa 2

/Źródło: www.uke.gov.pl/

7.6. Rozwój sieci infrastruktury technicznej - tabela

Lata	Sieć (km)			Połączenie prowadzące do bud. mieszk. (szt.)			Korzystający z instalacji (% ogółu ludności)		
	wodociąg. rozdzielcza	kanalizacyjna	gazowa	wodociągowe	kanalizacyjne	gazowe	wodociągowa	kanalizacyjna	gazowa
2000	77,5	0,7	84,1	2.095	•	2.230	•	5,2	•
2010	111,6	46,2	89,2	2.543	990	2.595	87,3	25,8	82,9

/Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS/